

บทที่ 4

วิเคราะห์ข้อห้ามในสุเราะฮ์อัลฮุญร็อต

4.1 การจำแนกประเภทข้อห้าม ได้แก่ ห้ามกระทำและนำเสนอสิ่งหนึ่งสิ่งใดลำหน้าอัลลอฮ์ ﷻ และเราะสูลของพระองค์ ห้ามพูดเสียดแทงในขณะพูดคุยกับท่านนบี ﷺ ห้ามการเย้ยหยัน ห้ามตั้งฉายาและใส่ร้าย ห้ามสอดแนม ห้ามการนินทา และห้ามทวงบุญคุณ

4.2 ห้ามกระทำและนำเสนอสิ่งหนึ่งสิ่งใดลำหน้าอัลลอฮ์ ﷻ และเราะสูลของพระองค์

4.2.1 อรรถาธิบายอายะฮ์ที่ 1 สุเราะฮ์อัลฮุญร็อตโดยสรุป

อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَقْدُمُوا بَيْنَ يَدَيِ اللَّهِ وَرَسُولِهِ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ
اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴾

(الحجرات : 1)

ความว่า “โอ้ศรัทธาชนทั้งหลาย ! พวกเจ้าอย่าได้ล้ำหน้า (ในการกระทำใด ๆ) เมื่ออยู่ต่อหน้าอัลลอฮ์ และเราะสูลของพระองค์ พวกเจ้าจงยำเกรงอัลลอฮ์เถิด แท้จริงอัลลอฮ์นั้นเป็นผู้ทรงได้ยิน ผู้ทรงรอบรู้”

(อัลฮุญร็อต : 1)

จากอายะฮ์ข้างต้นได้กล่าวถึงข้อห้าม อันได้แก่ มารยาทของผู้ศรัทธาที่แท้จริง ห้ามเสนอแนะกิจการใด ๆ ขึ้นมาเทียบเคียงหรือเหนือกว่าคำตรัสของอัลลอฮ์ ﷻ และคำกล่าวของเราะสูลของพระองค์ ไม่ว่าจะข้อเสนอนั้น ๆ จะเป็นเรื่องส่วนตัว การดำเนินชีวิต หรือเรื่องเกี่ยวกับศาสนา และอย่าได้แสดงความคิดเห็นหรือตัดสินชี้ขาดเรื่องใด ๆ ก่อนที่จะกลับไปทบทวนดูคำตรัสของอัลลอฮ์ ﷻ และคำกล่าวของท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ซึ่งสอดคล้องกับทัศนะมุฟัสสิรีน ดังนี้

al-Tabārī¹ (2000: 22/272) ได้อธิบายอายะฮ์นี้ว่า (لَا تَقْدُمُوا) “อย่าได้รีบชี้ขาดตัดสินกรณีใด ๆ ก็ตามในเรื่องสู้รบหรือเรื่องศาสนา ก่อนการชี้ขาดตัดสินจะมาจากอัลลอฮ์

¹ คือ มุฮัมมัด บิน ญะรียร์ บิน ยะซีซ อัญญาอพัร อัจญูบารีเย เสียชีวิตในปี 310 ฮ.ศ. Sir A'alam al-Nubalāa 14/267

ﷺ และเราะสุลของพระองค์” ดังนั้นจะทำให้พวกท่านชี้ขาดตัดสินในสิ่งที่ตรงข้ามจากคำสั่งของอัลลอฮ์ ﷻ และเราะสุลของพระองค์”

al-Banqhāwī² (1997: 7/330) ได้อธิบายอายะฮ์นี้ว่า “อย่าได้รับชี้ขาดตัดสินกรณีใด ๆ ก็ตามก่อนการชี้ขาดตัดสินจะมาจากอัลลอฮ์ ﷻ และเราะสุลของพระองค์” ท่าน Ya’kub³ ได้อ่านคำว่า (لا تُقَدِّمُوا) โดยใส่สระฟัตซะฮ์ บนอักษรตา และดาล ส่วนนักอ่านท่านอื่นได้อ่านคำนี้ โดยใส่สระ ต็อมมะฮ์ บนอักษรตา และใส่สระกัสเราะฮ์ใต้อักษรดาล ซึ่งมีความหมายว่า นำหน้า ข้างหน้า และมีการขัดแย้งของนักวิชาการเกี่ยวกับความหมายในอายะฮ์นี้

al-Qurtubī⁴ (2003: 16/300) ได้อธิบายอายะฮ์นี้ว่า “บรรดาชาวอาหรับเป็นกลุ่มชนที่แข็งกระด้าง ไร้ซึ่งมารยาท โดยเฉพาะการพูดคุยกู้ต่อกับท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ และการตั้งฉายาให้บุคคลอื่น สุเราะฮ์นี้จึงเป็นสุเราะฮ์ที่กล่าวถึงมารยาทที่ประเสริฐ กล่าวคือ (لا تُقَدِّمُوا) อย่าได้เสนอแนะกิจการใด ๆ ขึ้นมาเทียบเคียงหรือเหนือกว่าคำตรัสของอัลลอฮ์ ﷻ และคำกล่าวของเราะสุลของพระองค์ ไม่ว่าจะข้อเสนออื่น ๆ จะเป็นเรื่องส่วนตัว การดำเนินชีวิต หรือเรื่องเกี่ยวกับศาสนา แต่ควรเชื่อฟัง ปฏิบัติตามในเรื่องศาสนาและดูนยาตามที่อัลลอฮ์ ﷻ และเราะสุลของพระองค์ได้บอก”

รายงานจากท่านชะอบี⁵ จากท่านญาบิร⁶ เป็นคำพูดของท่านอัลหะซัน⁷ ได้กล่าวว่า :

((لا تدبجوا قبل أن يذبح النبي صلى الله عليه وسلم، وذلك أن
ناسًا دبجوا قبل صلاة النبي صلى الله عليه وسلم، فأمرهم أن
يعيدوا الذبح))

(أخرجه الطبري: 26/117)

² อัลบะฆะเวีย คือ อัลหุสัยน บิน มัสอู๊ด มุฮัมมัด อัลฟรอรอ ถูกตั้งฉายาว่า มุหยิสสุนนะฮ์ ซึ่งเป็นนักปราชญ์สาขาฟิกฮ์ สาขาอะดีษ และสาขาตฟซีร ชื่อของท่านถูกอ้างอิงถึงคำว่า “บะฆอ” ซึ่งเป็นชื่อหมู่บ้านหนึ่งในครออซาน เสียชีวิตในปีฮิจญเราะฮ์ศักราชที่ 510 al- A’alām 5/139

³ คือ ยะอ์กูบ บิน อิสฮาก บิน เซด บิน อับดุลละฮ์ เสียชีวิตในปีฮิจญเราะฮ์ศักราชที่ 205 al- A’alām 8/195

⁴ คือ อูบัยดิลละฮ์ มุฮัมมัด บิน อะฮฺหมัด บิน อบีบักร บิน ฟะราฮ์ อัลอันศอรี อัลค็อซริญี ซัมซุดดีน อัลกุฎุบียี เสียชีวิตปี 671 ฮ.ศ. al- A’alām 1/257

⁵ คือ อามิร บิน ชะรอฮัล เป็นตาบิอินรุ่นกลาง ฉายาของเขา อูบอัมรฺ ท่านักและเสียชีวิตที่กูฟะฮ์ ประเทศอิรัก ในปี 104 ฮ.ศ. al- A’alām 3/251

⁶ คือ ญาบิร บิน อับดุลลอฮ์ บิน อัมรฺ บิน ฮะรอหม เป็นเศาะฮาบะฮ์ ฉายาของเขา อูบ อับดุลลอฮ์ ท่านักและเสียชีวิตที่มะดีนะฮ์ ในปี 78 ฮ.ศ. al- A’alām 2/104

⁷ คือ อัลฮะซัน บิน อบีลฮะซัน ยะซียาร์ เป็นตาบิอินรุ่นกลาง ฉายาของเขา อูบสะอีด ท่านักอยู่ที่เมืองบัสเราะฮ์ ประเทศอิรัก ในปี 110 ฮ.ศ. al- A’alām 2/188

ความว่า “ท่านทั้งหลายอย่าได้ทำการเชือด (กุรบาน) ก่อนท่านนบี มุฮัมมัด ﷺ ปรากฏว่าบรรดามุสลิม (ในสมัยท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ) ได้ทำการเชือดก่อนท่านนบี ดังนั้นท่านนบีมุฮัมมัดจึงสั่งให้พวกเขาทำการเชือดใหม่”

(บันทึกโดย Attobrīy, 2000, 26: 117)

รายงานจากท่านบรอรอ⁸ ได้กล่าวว่า :

((إن أول ما نبدا به في يومنا هذا أن نصلي، ثم نرجع فننحر، فمن فعل ذلك فقد أصاب سنتنا، ومن ذبح قبل أن نصلي فإنما هو لحم عجله لأهله ليس من النسك في شيء))

(أخرجه البخاري، 2008: 2 / 453)

ความว่า “ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ได้คุดบะฮฺในวันเขามุ้ลนะฮฺริว่า สิ่งแรกที่เราเริ่มต้นทำกันในวันนี้คือการละหมาดอีด หลังจากนั้นจะกลับบ้านเพื่อเชือดกุรบาน ดังนั้นบุคคลใดได้กระทำการดังกล่าว ถือว่าเขาได้ปฏิบัติตามสุนนะฮฺ และหากบุคคลใดที่ได้เชือดก่อนการละหมาดถือว่าไม่เป็นเนื้อกุรบาน”

(บันทึกโดย al-Bukhārīy, 2008, 2: 453)

รายงานจากท่านหญิงอาอิชะฮฺ⁹ ได้กล่าวว่า :

((لا تصوموا قبل أن يصوم نبيكم))

الكافي الشاف ص (155)

⁸ คือ อัลบะรอรอ บิน อาชิบ บิน อัลฮาริษ เป็นเศาะฮาบะฮฺ ฉายาของเขา อบู อูมาเราะฮฺ ผู้นำและเสียชีวิตที่เมืองกูฟะฮฺ ประเทศอิรัก ในปี 72 ฮ.ศ. al- A‘alām 2/46

⁹ คือ อาอิชะฮฺ บินติ อบีบักรฺ อัศศิদ্ดีก เป็นเศาะฮาบะฮฺ ฉายาของนาง อุม്മุล อับดุลลอฮฺ ผู้นำและเสียชีวิตที่เมืองมะดีนะฮฺ ในปี 58 ฮ.ศ. al- A‘alām 3/240

ความว่า “ท่านทั้งหลายอย่าได้ทำการถือศีลอดก่อนนบปีของพวกเขา
ท่าน”

(al-Qafiy Ashāf, : 155)

จากคำอธิบายทัศนะต่าง ๆ ของนักวิชาการด้านตัฟซีร์ และอะดิษที่
เกี่ยวข้องกับอายะฮ์อัลกุรอานข้างต้น ผู้วิจัยเห็นว่า มารยาทที่ดีที่ผู้ศรัทธาพึงมีต่ออัลลอฮ์ ﷻ และ
เราะสูลของพระองค์ คือ อย่าฝ่าฝืนข้อห้ามของอัลลอฮ์ อย่าได้แสดงความคิดเห็นใด ๆ ตัดสินชี้ขาด
เรื่องหนึ่งเรื่องใด หรือการกระทำใด ๆ ที่เป็นการไม่ให้เกียรติต่ออัลลอฮ์ ﷻ และเราะสูลของพระองค์
เพราะการกระทำดังกล่าวถือว่าการไร้ซึ่งมารยาทและเป็นสิ่งต้องห้ามสำหรับผู้ศรัทธา

4.2.2 ความหมายของคำว่าล้าหน้า **مقدم** (ตะก้อดคุม) เชิงภาษาศาสตร์และ ทัศนะบรรดามุฟัสสีรีน

บรรดานักวิชาการภาษาอาหรับให้ความหมายคำว่าล้าหน้า **مقدم** (ตะก้อด
คุม) เชิงภาษาศาสตร์ดังนี้

Ahmad Ibn-Fāris¹⁰ (1979: 5/65) ได้กล่าวว่า “รากฐานศัพท์คำนี้มา
จาก **قدم** อ่านว่า เกาะ ตะ มะ หรือ เกาะ ดุ มะ ซึ่งมีความหมายว่า เก่า ก่อน และนำหน้า”

Mu‘ammar al-Taymīy¹¹ (1960: 2/219) ได้กล่าวว่า “การริบเร่ง
ปฏิบัติในคำสั่งใช้และห้าม โดยไม่คำนึงถึงผู้ที่ใช้และห้าม (แสดงความคิดเห็น ตัดสินชี้ขาด กระทำ
อย่างหนึ่งอย่างใด)”

al-Tabārīy (2000: 2/116-117) ทัศนะบรรดามุฟัสสีรีน ได้ให้
ความหมายของคำว่า **مقدم** (ตะก้อดคุม) มีดังนี้

ท่านอิบนุ อับบาส¹² จากสายรายงานของ อลี บิน อบี ฎ็อลฮะฮ์¹³ ได้กล่าว
ว่า “อย่าได้กล่าวสิ่งหนึ่งสิ่งใด ที่เป็นการขัดแย้งกับอัลกุรอานและอัสนุนะฮ์”

ท่านมูญาฮิด ได้กล่าวว่า “อย่าได้ขอคำชี้ขาด หรือข้อตัดสินใด ๆ จน
กว่าอัลลอฮ์จะบัญญัติเรื่องดังกล่าวให้ท่านเราะสูลของพระองค์”

¹⁰ คือ อะฮฺมัด บิน ฟาริส บิน ซาการียา อัลก็อฮฺวัยนีย์ อัซรอซีย์ เป็นอุละมาอ์ด้านภาษาอาหรับ และวรรณคดี ที่มีชื่อเสียงมาก ท่านได้
เขียนหนังสือของท่านชื่อ มอญิม มะกอฮฺยิส อัลลุมะฮฺ และอัลมูญมัล เสียชีวิตในปีฮิจญ์เราะฮ์ศักราชที่ 395 al- A‘alām 1/193

¹¹ คือ มอฮัมมัด บิน อัลมุขนิ อัดดีมี เป็นอุละมาอ์ด้านภาษาอาหรับ และวรรณคดี ที่มีชื่อเสียงมาก ท่านเกิดที่บศเราะฮ์ในปีที่ 110 และ
เสียชีวิตที่บศเราะฮ์ในปีที่ 209 ฮิจญ์เราะฮ์ศักราช มีผลงานในการแต่งตำราเช่น มะญาฮุล อัลกุรอาน al- A‘alām 7/272

¹² คือ อับดุลลอฮ์ บิน อับบาส บิน อับดุลมูฏตอลิบ บิน ฮาซิม al- A‘alām 4/95

¹³ คือ สาเล็ม เมลาลา บิน อับบาส อาศัยอยู่ในเมืองฮอมศ เสียชีวิตในปีที่ 403 ฮิจญ์เราะฮ์ศักราช al- A‘alām 20/490

ท่านอฏฺฎาะฮาก ได้กล่าวว่า “อย่าได้แสดงความคิดเห็นใด ๆ ตัดสินชี้ขาด เรื่องหนึ่งเรื่องใด หรือการกระทำใด ๆ ในศาสนาของพวกเขา นอกจากสิ่งนั้นจะต้องมาจากอัลลอฮฺ ﷻ และเราะสุลของพระองค์”

ท่านซุฟยาน¹⁴ ได้กล่าวว่า “อย่าได้กระทำการหนึ่งสิ่งใด โดยที่สิ่งนั้น ๆ ไม่ได้มาจากเราะสุลของพระองค์”

จากการศึกษาทัศนะของนักวิชาการด้านภาษาอาหรับและอุละมาอุมุฟัสลิรีน ผู้วิจัยเห็นว่าทัศนะต่าง ๆ ที่บรรดาอุละมาอได้ให้ความหมายไว้นั้น มีความคล้ายคลึงกัน จึงเห็นพ้องด้วยกับบรรดานักวิชาการด้านภาษาและบรรดานักมุฟัสลิรีน คืออย่าได้แสดงความคิดเห็นใด ๆ ตัดสินชี้ขาดเรื่องหนึ่งเรื่องใดก่อนอัลลอฮฺ ﷻ และเราะสุลของพระองค์ แต่ให้ปฏิบัติตามในสิ่งที่อัลลอฮฺ ﷻ และเราะสุลของพระองค์สั่งใช้และสั่งห้าม (al-Alūsīy, 2005, 26:133)

4.2.3 สุขุมการกระทำและนำเสนอสิ่งหนึ่งสิ่งใดล้ำหน้าอัลลอฮฺ ﷻ และเราะสุลของพระองค์ตามหลักการอุศูลฟิกฮ

จากการศึกษาผู้วิจัยพบว่าข้อห้ามในอายะฮ์อัลกุรอานดังกล่าว สุขุม คือ ละเอียดอ่อนอย่างเด็ดขาด ในการนำเสนอเรื่องหนึ่งเรื่องใด ไม่ว่าจะเป็นเรื่องฮะลาล ฮะรออม หรือบัญญัติต่าง ๆ และไม่สามารถตีความเป็นสุขุมอื่นได้ เพราะไม่พบว่ามีหลักฐานอื่น ๆ มายืนยัน และบ่งชี้ว่าสุขุมฮะรออมดังกล่าวได้แปรเปลี่ยนไปเป็นสุขุมอื่น ๆ เช่น ด้วยกับตัวบท ด้วยกับการกระทำ การยอมรับของท่านนบี ﷺ และด้วยการอิญมาอ (มติเอกฉันท์ของบรรดาปวงประชาญ์) เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับทัศนะนักวิชาการ ดังนี้

1. ‘Aalī al-Namlah (n.d.: 10) สำนักอายะฮ์อัลกุรอานดังกล่าวเป็นสำนวนการห้ามในรูปแบบที่ชัดเจน ตามหลักภาษาอาหรับหากคำกริยาปัจจุบันกาลนำหน้าด้วยคำว่า “ลา” (لا) มีความหมายว่าห้ามเด็ดขาด (الفعل المضارع المقرون بلا الناهية)

2. al-Shāfi‘īy (1979: 343) การห้ามโดยทั่วไปนั้น หมายถึง การห้ามที่เด็ดขาด (النهي عند الإطلاق يقتضي التحريم) นอกจากจะมีสิ่งที่แสดงเป็นอย่างอื่น อิมามซาฟิฮียได้กล่าวถึงเรื่องนี้ว่า “ความหมายที่แท้จริงของการห้ามจากท่านเราะสุลนั้นคือ ทุกสิ่งที่ท่านห้ามนั้นเป็นสิ่งฮะรออม จนกว่าจะมีหลักฐานจากท่านว่า การห้ามของท่านนั้นมีความหมายที่มีใช้ฮะรออม” และสำนวนการห้ามที่ปรากฏอยู่ในอัลกุรอานและฮะดีษ อาจหมายถึงสิ่งที่ต้องห้ามกระทำอย่างไม่เด็ดขาด เรียกว่า “มักรูฮ” مكروه โดยมีเงื่อนไขว่าจะต้องมีหลักฐานอื่น ๆ มายืนยัน และบ่งชี้ว่าสุขุมฮะรออม

¹⁴ คือ ซุฟยาน บิน สะฮีด บิน มัสรูก อัชเชารีย์ ออบุ อับดุลลอฮ์ อัลกุฟัย ลีเยฮ์วีตในปีที่ 161 อิจเราะฮ์ศักราช al- A‘alām 3/104

ดังกล่าวได้แปรเปลี่ยนไปเป็นสุกมมักฺรุษ เช่น ด้วยกับตัวบท ด้วยกับการกระทำ การยอมรับของท่านนบี ﷺ และด้วยกับการอิญมาอ (มติเอกฉันท์ของบรรดาปวงปราชญ์มุสลิมีน)

3. al- Shanqitīy (1995: 7/614) “อายะฮ์ที่ 1 สุเราะฮ์อัลฮุญุรฺหรือตีความชัดเจนมากถึงข้อห้ามการนำเสนอเรื่องหนึ่งเรื่องใด ไม่ว่าจะเป็นเรื่องฮะลาละ ฮะรออม หรือบัญญัติต่าง ๆ เพราะถ้าเช่นนั้นจะเป็นการบัญญัติในสิ่งที่อัลลอฮ์ ﷻ ไม่ทรงอนุมัติ และจะสุกมเรื่องฮะลาละและฮะรออมในสิ่งที่พระองค์มิได้บัญญัติ เพราะฉะนั้นสิ่งที่ เป็นฮะลาละหรือฮะรออมจะต้องได้รับการยืนยันจากพระองค์ และไม่ถือว่าเป็นศาสนาหากพระองค์มิได้บัญญัติขึ้น”

4. al-‘Usaimīn (2013: 121) “ข้อห้ามในอิสลามแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ ข้อห้ามที่เกี่ยวกับเรื่องอิบาดะฮ์ และข้อห้ามที่เกี่ยวกับเรื่องมารยาท ข้อห้ามใด ๆ ที่เกี่ยวกับเรื่องอิบาดะฮ์ วาญิบจะต้องละทิ้งโดยเด็ดขาด เพราะถือว่าเป็นสิ่งที่ฮะรออม ข้อห้ามใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องมารยาทส่วนมากแล้วพบว่าเป็นสิ่งที่มักฺรุษเท่านั้น¹⁵ และจะต้องไม่เกี่ยวพันหรือสร้างความเดือดร้อนให้กับบุคคลอื่น ๆ มิฉะนั้นจะถือว่าเป็นสิ่งที่ฮะรออมทันที”

อายะฮ์อัลกุรอานจำนวนมากที่มาสสนับสนุนบ่งบอกว่า การนำเสนอเรื่องราวต่าง ๆ ถูห้ามอัลลอฮ์ ﷻ และเราะฮ์สุลของพระองค์นั้น เป็นสิ่งที่ต้องห้าม ดังนั้นผู้วิจัยจึงขอนำเสนอ บางอายะฮ์ ดังต่อไปนี้

อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า

﴿ فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّىٰ يُحَكِّمُوكَ فِي مَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي أَنفُسِهِمْ حَرَجًا مِّمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا تَسْلِيمًا ﴾

(النساء: 65)

ความว่า “มิใช่เช่นนั้นดอก ข้าขอสาบานด้วยพระเจ้าของเจ้าว่า เขาเหล่านั้นจะยังไม่ศรัทธาจนกว่าพวกเขาจะให้เจ้าตัดสินในสิ่งที่ขัดแย้งกันระหว่างพวกเขาแล้วพวกเขาไม่พบความ คับใจใด ๆ ในจิตใจของพวกเขาจากสิ่งที่เจ้าได้ตัดสินใจ และพวกเขายอมจำนนด้วยดี”

(อันนิสาอ : 65)

¹⁵ จะต้องพบว่า มีหลักฐานอื่น ๆ มายืนยัน และบ่งชี้ว่าสุกมฮะรออมดังกล่าวได้แปรเปลี่ยนไปเป็นสุกมอื่น เช่น ด้วยกับตัวบท ด้วยกับการกระทำ การยอมรับของท่านนบี ﷻ และด้วยกับการอิญมาอ (มติเอกฉันท์ของบรรดาปวงปราชญ์มุสลิมีน) เป็นต้น

อัลลอฮฺ ﷻ ตรัสว่า

﴿ وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ وَلَا مُمْمِنَةٍ إِذَا قَضَى اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَمْرًا أَنْ يَكُونَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ مِنْ أَمْرِهِمْ وَمَنْ يَعْصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا مُبِينًا ﴾

(الأحزاب: 36)

ความว่า “ไม่บังควรแก่ผู้ศรัทธาชายและผู้ศรัทธาหญิง เมื่ออัลลอฮฺ และเราะสูลของพระองค์ได้กำหนดกิจการใดแล้ว สำหรับพวกเขา ไม่มีทางเลือกในเรื่องของพวกเขา และผู้ใดไม่เชื่อฟังอัลลอฮฺและเราะสูลของพระองค์แล้ว แน่نونเขาได้หลงผิดอย่างชัดแจ้ง”

(อัลอะฮซาบ : 36)

อัลลอฮฺ ﷻ ตรัสว่า

﴿ وَمَا اخْتَلَفْتُمْ فِيهِ مِنْ شَيْءٍ فَحُكْمُهُ إِلَى اللَّهِ ذَلِكُمُ اللَّهُ رَبِّي عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْهِ أُنِيبُ ﴾

(الشورى: 10)

ความว่า “และอันใดที่พวกเจ้าขัดแย้งกันในเรื่องนั้นๆ ดั่งนั้นการชี้ขาดตัดสินย่อมกลับไปหาอัลลอฮฺ นั่นคืออัลลอฮฺพระเจ้าของฉัน แต่พระองค์เท่านั้น ฉันขอมอบหมายและยังพระองค์เท่านั้นฉันจะกลับไปหา”

(อัลชุกรอ : 10)

อัลลอฮฺ ﷻ ตรัสว่า

﴿ مَنْ يُطِيعِ الرَّسُولَ فَقَدْ أَطَاعَ اللَّهَ ... ﴾

(النساء، جزء من الآية: 80)

ความว่า “ผู้ใดเชื่อฟังเราะสูล แน่نونเขาก็เชื่อฟังอัลลอฮฺแล้ว...”

(อันนิสาอ ส่วนหนึ่งของอายะฮฺ: 10)

อัลลอฮฺ ﷻ ตรัสว่า

﴿...وَمَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوا...﴾

(الحشر، جزء من الآية : 7)

ความว่า “...และอันใดที่เราะสุลได้นำมายังพวกเจ้าก็จงยึดเอาไว้ และอันใดที่ท่านได้ห้าม พวกเจ้าก็จงละเว้นเสีย...”

(อัลฮัซร ส่วนหนึ่งของอายะฮฺ : 7)

อัลลอฮฺ ﷻ ตรัสว่า

﴿...وَلَا يُشْرِكُ فِي حُكْمِهِ أَحَدًا...﴾

(الكهف، جزء من الآية : 26)

ความว่า “...พระองค์ไม่ทรงรับรู้ผู้ใด เข้าร่วมภาคีในการปกครอง ของพระองค์”

(อัลกะฮฟ ส่วนหนึ่งของอายะฮฺ : 26)

จากอายะฮฺอัลกุรอานบางส่วนของที่ผู้วิจัยได้นำเสนอมาข้างต้นนั้น จะเห็นได้ว่า ทุกอายะฮฺล้วนแล้วมีความหมายและเป้าหมายไปในทิศทางเดียวกันคือ ห้ามล้าหน้าอัลลอฮฺ ﷻ และ เราะสุลของพระองค์ในทุก ๆ กิจการไม่ว่าจะเป็นการนำเสนอ การตัดสินใจ การกระทำ เป็นต้น เพราะผู้ใดที่เชื่อฟัง เราะสุลของพระองค์แล้ว เท่ากับเขาผู้นั้นได้เชื่อฟังอัลลอฮฺเช่นเดียวกัน และผู้ใดที่ฝ่าฝืนชอบทำตัวล้าหน้าเราะสุลของพระองค์ เท่ากับเขาผู้นั้นได้ฝ่าฝืนและทำตัวล้าหน้าอัลลอฮฺ ﷻ เช่นเดียวกัน

4.3 ห้ามส่งเสียงดังในขณะที่พูดคุยกับท่านนบี ﷺ

4.3.1 สาเหตุการประทานอายะฮฺอัลกุรอาน

อัลลอฮฺ ﷻ ตรัสว่า

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَرْفَعُوا أَصْوَاتَكُمْ فَوْقَ صَوْتِ النَّبِيِّ وَلَا تَجْهَرُوا لَهُ بِالْقَوْلِ كَجَهْرِ بَعْضِكُمْ لِبَعْضٍ أَن تَحْبَطَ أَعْمَالُكُمْ وَأَنتُمْ لَا تَشْعُرُونَ﴾

(الحجرات : 2)

ความว่า “โอ้ศรัทธาชนทั้งหลาย! พวกเจ้าอย่าได้ยกเสียงของพวกเจ้าเหนือเสียงของนบี และอย่าพูดเสียงดังกับเขา (มุฮัมมัด) เนื่องจากการพูดเสียงดังของบางคนของพวกเจ้ากับอีกบางคน เพราะ (เกรงว่า) การงานต่าง ๆ ของพวกเจ้าจะสูญเสียไป โดยที่พวกเจ้าไม่รู้สีกตัว”

(อัลสุญรอต : 2)

รายงานจากท่านอิบนุ อบี มุลัยกะฮฺ¹⁶ กล่าวว่า “ अबดุลลอฮฺ บิน สุเบร เล่าให้ฉันฟังว่ามีแขกจากบনী ตะมีม (อักเราะกะ บิน ฮาบิส¹⁷) ได้มาหาท่านเราะสูลุลลอฮฺ ﷺ และตอนนั้นท่านอับบูกัร ﷺ ได้เสนอให้ท่านเราะสูลและกล่าวขึ้นว่า โอ้ท่านเราะสูลุลลอฮฺ ﷺ ได้โปรดแต่งตั้งให้เขาเป็นผู้นำเป็นผู้ปกครอง เผ่าบনীตะมีมด้วยเถิด ในขณะที่ท่านอุมร์ ﷺ ไม่เห็นด้วยจึงได้กล่าวว่าอย่าได้แต่งตั้งเขาให้เป็นผู้นำหรือผู้ปกครอง โอ้ท่านเราะสูลุลลอฮฺ ﷺ ทั้งสองได้มีปากเสียงกันต่อหน้าท่านเราะสูลุลลอฮฺ ﷺ ดังนั้น ท่านอับบูกัร ﷺ ได้กล่าวกับท่านอุมร์ ﷺ ว่า ท่านไม่ได้ต้องการสิ่งใดนอกจากการโต้แย้งฉันเท่านั้น ท่านอุมร์ ﷺ จึงกล่าวตอบไปว่า ฉันไม่ได้ต้องการที่จะโต้แย้งท่าน หลังจากนั้นอัลลอฮฺก็ทรงประทานอัลกุรอานอายะฮฺนี้ลงมา” (al- Bukhārī, 2008, 8: 454)

อีกหนึ่งสำนวนที่รายงานจากท่านอิบนุ อบี มุลัยกะฮฺ กล่าวว่า “ท่านอับบูกัร และท่านอุมร์ ﷺ ได้แสดงความคิดเห็นกันต่อหน้าท่านเราะสูล ﷺ ในขณะที่มีแขกจากเผ่าตะมีมมาเยี่ยมท่าน ท่านอับบูกัร ﷺ ได้กล่าวว่า ได้โปรดแต่งตั้งให้ท่าน อัลเกาะฮกออ บิน มะอับดเป็นผู้ปกครองด้วยเถิด จากนั้นท่านอุมร์ ﷺ จึงกล่าวขึ้นว่า ได้โปรดแต่งตั้งให้ท่าน อัลอักเราะฮออ บิน ฮาบิส เป็นผู้ปกครองดีกว่า เสียงทั้งสองคนจึงเริ่มดังขึ้น ดังนั้น อัลลอฮฺจึงทรงประทานอายะฮฺนี้ลงมา” (al- Bukhārī, 2008, 8: 457)

4.3.2 อรรถาธิบายอายะฮฺที่ 2 สุเราะฮฺอัลสุญรอตโดยสรุป

อัลลอฮฺ ﷻ ตรัสว่า

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَرْفَعُوا أَصْوَاتَكُمْ فَوْقَ صَوْتِ النَّبِيِّ وَلَا تَجْهَرُوا لَهُ بِالْقَوْلِ كَجَهْرِ بَعْضِكُمْ لِبَعْضٍ أَنْ تَحْبَطَ أَعْمَالُكُمْ وَأَنْتُمْ لَا تَشْعُرُونَ ﴾

(الحجرات : 2)

¹⁶ คือ अबดุลลอฮฺ บิน อุบัยดิลละฮฺ บิน अबดุลลอฮฺ บิน ออบีมุลัยกะฮฺ ลูกของ अबดุลลอฮฺ บิน ญุดอาน บางครั้งถูกเรียกว่า ออบีมุลัยกะฮฺ เสียชีวิตในปีที่ 117 ฮิจญ์เราะฮ์ศักราช Sīr A‘alām al-Nubalāa 3/56

¹⁷ คือ อักเราะกะ บิน ฮาบิส บิน อิกอล บิน มุฮัมมัด อัตตะมะมีมี เสียชีวิตในปีที่ 31 ฮิจญ์เราะฮ์ศักราช al- A‘alām 2/5

ความว่า “โอ้ศรัทธาชนทั้งหลาย! พวกเจ้าอย่าได้ยกเสียงของพวกเจ้าเหนือเสียงของอัลนบี และอย่าพูดเสียงดังกับเขา (มุฮัมมัด) เยี่ยงการพูดเสียงดังของบางคนของพวกเจ้ากับอีกบางคน เพราะ (เกรงว่า) การงานต่าง ๆ ของพวกเจ้าจะสูญเสียไป โดยที่พวกเจ้าไม่รู้สีกตัว”

(อัลสุญร็อต : 2)

al-Tabārīy (2000: 26/117) ได้อธิบายอายะฮ์นี้ว่า “โอ้บรรดาผู้ที่เชื่อมั่นในอัลลอฮ์และเราะสุลของพระองค์ อย่าได้ขึ้นเสียงของพวกเจ้าเหนือกว่าเสียงของท่านเราะสุลุลลอฮ์ และอย่าได้พูดคุยกับท่านด้วยคำพูดที่แข็งกร้าว กระด้าง¹⁸ (تجهمون) และหยาบคายในการสนทนา อย่าเรียกท่านด้วยชื่อหรือสมญาของท่านเหมือนกับพวกท่านเรียกระหว่างกัน เช่นเรียกว่า โอ้มุฮัมมัด แต่จงเรียกท่านว่า โอ้ท่านนบีของอัลลอฮ์ โอ้ท่านเราะสุลุลลอฮ์ เป็นการยกย่องให้เกียรติท่าน ”

Abd rahman al-Sa'dīy¹⁹ (2000: 5/68) ได้อธิบายอายะฮ์นี้ว่า “นี่เป็นมารยาทในการสนทนากับท่านเราะสุลุลลอฮ์ คือ ไม่คุยเสียงดังเมื่ออยู่ต่อหน้าท่าน แต่จงคุยกับท่านด้วยกับมารยาทที่ดี นุ่มนวล ให้เกียรติ ยกย่อง เติตทุล จงศรัทธาและรักท่าน เพราะมันจะทำให้อิหม่ามนั้นสมบูรณ์ หากไม่ปฏิบัติเช่นนี้แล้วเกรงว่าการงานของบ่าวนั้นจะสูญเสียไปโดยไม่รู้ตัว อันเนื่องมาจากว่าการมีจรรยา มารยาทที่ดีงามกับท่านนั้นเป็นสาเหตุที่จะทำให้ได้รับผลบุญกุศล และเป็นเหตุทำให้การงานทั้งหลายถูกตอบรับเช่นกัน”

จากคำอธิบายและทัศนะต่าง ๆ ของนักวิชาการด้านตัฟสีร์ที่เกี่ยวข้องกับอายะฮ์อัลกุรอานข้างต้น ผู้วิจัยพบว่าการจะเป็นผู้ศรัทธาที่ดีและสมบูรณ์ได้นั้นจะต้องละทิ้งมารยาทที่ไม่ดี เช่น การไม่ให้เกียรติ ไม่ยกย่อง ไม่เทตทุล ไม่ศรัทธา ไม่รัก พูดจาจาบจ้วง หยาบคาย ก้าวร้าว แม้กระทั่งการพูดคุยเสียงดังต่อหน้าท่านเราะสุลุลลอฮ์ ﷺ เพราะอาจจะเป็นสาเหตุที่ทำให้ आम้าลอิบาดะฮ์ของมุสลิมไร้ผลและไม่ถูกตอบรับ ผู้วิจัยจึงเห็นพ้องกับทัศนะของบรรดามุฟตีฮีนว่า การกระทำใด ๆ ที่เป็นการไม่ให้เกียรติต่ออัลลอฮ์ ﷻ และเราะสุลของพระองค์ การกระทำความดังกล่าวถือว่าเป็นการไร้ซึ่งมารยาทและเป็นสิ่งต้องห้ามสำหรับผู้ศรัทธา

4.3.3 ความหมายของคำว่าส่งเสียง رفع الصوت والجهر (รือฟอ์ลเศาตุวัลญุฮูร) เชิงภาษาศาสตร์และทัศนะบรรดามุฟตีฮีน

¹⁸ หนังสือ (لسان العرب 110/12)

¹⁹ คือ อับดุลเราะฮ์มาน บิน นาสีร์ บิน อับดุลลอฮ์ อัลสะอูดี เสียชีวิตในปีที่ 1376 ฮิจญ์เราะฮ์ศักราช ตำราตัฟสีร์ที่ท่านได้เขียนไว้และมีชื่อเสียงมากคือ تيسير الكريم الرحمن في تفسير كلام المنان al- A'alam 6/255

บรรดานักวิชาการภาษาอาหรับให้ความหมายคำว่าเสียง الصوت (อัศเศต) เิงภาษาศาสตร์ ดังนี้

Ahmad Ibn-Fārīs (1979: 3/318) ได้กล่าวว่า “เสียง الصوت คือ ทุก ๆ สิ่งที่มากระทบหูที่ได้ยิน พหูพจน์ของมันคือ أصوات : يقال صات يصوت صوتا وأصات وصوت

Muhammad Abīy-Mansūr²⁰ (2000: 2/72) ได้กล่าวว่า “เสียง الصوت คือ ทุก ๆ สิ่งที่มากระทบหูที่ได้ยิน พหูพจน์ของมันคือ أصوات : يقال صات يصوت صوتا وأصات وصوت

ส่วนคำว่า الجهر بالصوت (อัลญะฮฺร บิเศต) Muhammad Abīy-Mansūr (2000: 4/150) ได้กล่าวว่า “หมายถึงการส่งเสียงดัง”

ทัศนะบรรดามุฟัสสีรีน ได้ให้ความหมายของคำว่า رفع الصوت والجهر (รือฟอัลเศต วัลญะฮฺร) มีดังนี้

al-Tabārīy (2000: 26/118) ท่านฎะฮะบารีย์ได้อ้างถึงคำพูดของท่าน เกาะตาดะฮฺ ท่านเกาะตาดะฮฺ ได้กล่าวว่า “ปรากฏว่าพวกเขาได้พูดคุยและส่งเสียงดังในขณะที่อยู่กับ ท่านนบี ﷺ ดังนั้นอัลลอฮฺ ﷻ จึงตักเตือนและห้ามพวกเขาจากพฤติกรรมดังกล่าว”

Ibu-Jawzīy (1983: 7/457) ท่านอิบนุญะฮ์ชียได้อ้างคำพูดของท่านอฎุฎฎะฮาก ท่านอฎุฎฎะฮาก ได้กล่าวว่า “อัลลอฮฺ ﷻ ได้ห้ามพวกเขาจากการเรียกนบี ﷺ ด้วยชื่อหรือสมญานามของท่านเหมือนกับพวกท่านเรียกกระหว่างกัน และทรงสั่งใช้ให้พวกเขาให้เกียรติยกย่อง ต่อท่านโดยการเรียกชื่อท่านว่า โอ้อ่านนบีของอัลลอฮฺ โอ้อ่านเราะฮฺลุลลอฮฺ

อัลลอฮฺ ﷻ ตรีสว่า

﴿لَا تَجْعَلُوا دُعَاءَ الرَّسُولِ بَيْنَكُمْ كَدُعَاءِ بَعْضِكُمْ بَعْضًا...﴾

(النور، جزء من الآية: 63)

ความว่า “พวกเจ้าอย่าทำให้การเรียกร้องอัลเราะฮฺลุลลอฮฺในหมู่พวกเจ้า เป็นเช่นเดียวกับการเรียกร้องในระหว่างพวกเจ้าด้วยกันเอง ...”

(อันนุร ส่วนหนึ่งของอายะฮฺ : 63)

²⁰ คือ อบู มัสนูร มุฮัมมัด บิน อะฮฺมัด อัล อัจชะรีย้ ตำราที่มีชื่อเสียงที่ได้เขียนไว้คือ تهذيب اللغة

al-Shaw kānīy²¹ (1998: 5/61) ได้กล่าวว่า “อัลลอฮ์ทรงสั่งใช้ให้พวกเขาได้เทิดทูล ยกย่อง นบีมุฮัมมัด โดยการใช้คำพูดที่นุ่มนวล และลดเสียงต่ำลงในขณะที่สนทนากับท่าน”

ทัศนะของนักวิชาการด้านภาษาอาหรับและอุละมาอุมุสลิม ผู้วิจัยพบว่า ทัศนะต่าง ๆ ที่บรรดาอุละมาอได้ให้ความหมายไว้นั้นมีเป้าหมายเพียงหนึ่งเดียว ถึงแม้จะมีหลายท่านกล่าวไว้ก็ตาม คือ ห้ามส่งเสียงดังในขณะที่อยู่ต่อหน้าท่านนบี ไม่ว่าจะเป็นการสนทนากับท่าน หรือกับบุคคลอื่น ๆ ก็ตาม จะต้องให้เกียรติ ยกย่อง มีสัมมาคารวะ มีจรรยาบรรณที่ดีต่อท่าน และจงเรียกชื่อท่านด้วยกับคำที่สุภาพ อ่อนโยน เช่น โอ้เราะฮ์ของอัลลอฮ์ เพราะสิ่งเหล่านี้จะนำมาซึ่งคุณงามความดีและการศรัทธาอย่างสมบูรณ์ยิ่ง

4.3.4 สุขุมการส่งเสียงดังในขณะที่พูดคุยกับท่านนบี ﷺ ตามหลักการอุศูลฟิกฮ์

จากการศึกษาผู้วิจัยพบว่าข้อห้ามในอายะฮ์อัลกุรอานดังกล่าว สุขุม คือ อนุญาตให้พูดเสียงดังกับท่านนบี ด้วยกับเหตุผล ดังนี้

1. ‘Aalī al-Namlah (n.d.: 10) ส่วนอายะฮ์อัลกุรอานดังกล่าวเป็นส่วนห้ามในรูปแบบที่ชัดเจน ตามหลักภาษาอาหรับหากคำกริยาปัจจุบันกาลนำหน้าด้วยคำว่า “ลา” (لا) มีความหมายว่าห้ามเด็ดขาด (الفعل المضارع المقرون بلا الناهية)

2. al-Shāfi‘īy (1979: 343) การห้ามโดยทั่วไปนั้น หมายถึง การห้ามที่เด็ดขาด (النهى عند الإطلاق يقتضي التحريم) “ความหมายที่แท้จริงของการห้ามจากท่านเราะฮ์สุลนั้นคือ ทุกสิ่งที่ท่านห้ามนั้น เป็นสิ่งสมควรจนกว่าจะมีหลักฐานจากท่านว่าการห้ามของท่านนั้นมีความหมายที่มีข้อยกเว้น” และส่วนการห้ามที่ปรากฏอยู่ในอัลกุรอานและฮะดีษ อาจหมายถึงสิ่งที่ต้องห้ามกระทำอย่างไม่เด็ดขาด เรียกว่า “มักรูฮ” مكروه โดยมีเงื่อนไขว่าจะต้องมีหลักฐานอื่น ๆ มายืนยันและบ่งชี้ว่าสุขุมสมควรดังกล่าวได้แปรเปลี่ยนไปเป็นสุขุมมักรูฮ เช่น ยืนยันด้วยกับตัวบทด้วยการกระทำ การยอมรับของท่านนบี ﷺ และด้วยกับการอิจญ์มาอ (มติเอกฉันท์ของบรรดาปวงปราชญ์มุสลิม)

และผู้วิจัยยังพบอีกว่าอัลกุรอานอายะฮ์ที่ 2 สุเราะฮ์อัลฮุญร็อตชี้ให้เห็นว่า ผู้ใดก็ตามที่ส่งเสียงดังในขณะที่พูดคุยกับท่านนบี ﷺ นั้น ถือได้ว่าเป็นบาป อันเนื่องจากว่าอาจจะเป็นสาเหตุที่ทำให้การทำงานของเขานั้นสูญสิ้นด้วยการกระทำดังกล่าวโดยไม่รู้ตัว ซึ่งสอดคล้องกับ Ibn-

²¹ คือ มุฮัมมัด บิน อลี บิน มุฮัมมัด อัชเชกานียี เสียชีวิตในปี 1250 ฮิจเราะฮ์ศักราช ตำราที่มีชื่อเสียงที่ได้เขียนไว้คือ فتح القدير al- A‘alām 1/246

Taymīyah²² (1996: 57) “การที่อัลลอฮฺ ﷻ ทรงห้ามพวกเขาจากการส่งเสียงดังกว่าเสียงของท่านนบี ﷺ นั้น อันเนื่องจากว่าอาจจะเป็นสาเหตุที่ทำให้การทำงานของเขานี้สูญสิ้นโดยไม่รู้ตัว ด้วยกับการกระทำดังกล่าว สาเหตุของการห้ามครั้งนี้เพื่อจะให้การทำงานของเขากลับมารับ หลีกเลียงจากการสูญเสียดังกล่าว ดังนั้น ถ้าเป็นเช่นนี้แล้วสมควรอย่างยิ่งที่จะต้องเคารพ เชื่อฟัง ให้เกียรติ ยกย่องกับเราะสุลของพระองค์”

มีอายะฮ์อัลกุรอานอีกจำนวนมากที่มาสนับสนุนบ่งบอกว่า การให้เกียรติ ยกย่อง และนอบน้อมต่อเราะสุลของพระองค์ เป็นสิ่งที่วาญิบ จำเป็นสำหรับผู้ศรัทธาทุก ๆ คน เช่น

อัลลอฮฺ ﷻ ตรัสว่า

﴿لَتُؤْمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَنُعَزِّرُوهُ وَنُوَفِّرُوهُ ...﴾

(الفتح، جزء من الآية 9)

ความว่า “เพื่อให้พวกเจ้าศรัทธาต่ออัลลอฮฺ และเราะสุลของพระองค์ และให้ความช่วยเหลือเขา (เราะสุล) และยกย่องให้เกียรติเขา (เราะสุล)...”

(อัลฟัตฮ ส่วนหนึ่งของอายะฮ์ : 9)

al-Tabārīy (2000: 26/74) ได้อธิบายอายะฮ์นี้ว่า “เงาะมีร์ คำว่า نُؤَفِّرُوهُ وَنُعَزِّرُوهُ ย้อนกลับไปหาท่านเราะสุล ﷻ เป็นที่ศนะส่วนมากของบรรดานักมุฟัสสิรีน”

al-Banqhāwīy²³ (1997: 4/190) ได้อธิบายอายะฮ์นี้ว่า “เงาะมีร์ คำว่า نُؤَفِّرُوهُ وَنُعَزِّرُوهُ ย้อนกลับไปหาท่านเราะสุล ﷻ เป็นที่ศนะส่วนมากของบรรดานักมุฟัสสิรีน”

al-Sa’dīy (2000: 5/46) ได้อธิบายอายะฮ์นี้ว่า “เงาะมีร์ คำว่า نُؤَفِّرُوهُ وَنُعَزِّرُوهُ ย้อนกลับไปหาท่านเราะสุล ﷻ เป็นที่ศนะส่วนมากของบรรดานักมุฟัสสิรีน”

²² คือ ตะกียุดดีน อะฮฺมัด บิน ตัยมียะฮฺ อัลหิรอนียฺ เกิดในปีที่ 661 และเสียชีวิตในปีที่ 728 อิจเราะฮ์ศักราช ตำราที่มีชื่อเสียงที่ได้เขียนไว้มีมากมายเช่น الصارم المسلول على شاتم الرسول

²³ อัลบะฆะวะวียฺ คือ อัลหุสัยน บิน มัสอู๊ด มุฮัมมัด อัลฟัรรออ ถูกตั้งฉายาว่า มุหยิสสุนนะฮฺ ซึ่งเป็นนักปราชญ์สาขาฟิสิกส์ สาขาหะดีษ และสาขาตัฟซีร ชื่อของท่านถูกอ้างอิงถึงคำว่า “บะฆอ” ซึ่งเป็นชื่อหมู่บ้านหนึ่งในครุอซาน เสียชีวิตในปีฮิจญเราะฮ์ศักราชที่ 510

อัลลอฮฺ ﷻ ตรัสว่า

﴿فَالَّذِينَ آمَنُوا بِهِ وَعَزَّرُوهُ وَنَصَرُوهُ وَاتَّبَعُوا النُّورَ الَّذِي أُنزِلَ مَعَهُ
أُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ﴾

(الأعراف : 157)

ความว่า “ดั่งนั้นบรรดาผู้ที่ศรัทธาต่อเขา และให้ความสำคัญแก่เขาและช่วยเหลือเขา และปฏิบัติตามแสงสว่างที่ถูกประทานลงมาแก่เขาแล้วไซ้ร้ คนเหล่านี้แหละคือบรรดาผู้ที่จะสำเร็จ”

(อัลอะออรอฟ : 157)

al-Tabārī (2000: 9/85-86) ได้อธิบายอายะฮ์นี้ว่า “บรรดาผู้ที่เชื่อฟังนบีที่อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ และยอมรับในการเป็นนบುವะฮ์ของท่าน ให้เกียรติ ยกย่อง และปฏิบัติตามอัลกุรอาน สุนนะฮ์ เขาเหล่านั้นคือผู้ที่เจริญรอยตามเราะสุลอย่างแท้จริง คนเหล่านี้แหละคือบรรดาผู้ที่จะได้รับความสำเร็จ”

อัลลอฮฺ ﷻ ตรัสว่า

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَقُولُوا رَاعَيْنَا وَقُولُوا انظُرْنَا وَاسْمَعُوا ...﴾

(البقرة، جزء من الآية : 104)

ความว่า “บรรดาผู้ศรัทธาเอ๋ย จงอย่ากล่าววว่า รออินา (โปรดสดับฟังเรา) แต่จงกล่าววว่า อุนซุรนา (โปรดมองมาทางเรา) และจงฟังสิ่งที่ได้ถูกกล่าวไป...”

(อัลบะเกาะเราะฮ์ ส่วนหนึ่งของอายะฮ์ :104)

อัลลอฮฺ ﷻ ตรัสว่า

﴿إِنَّ الَّذِينَ يَعْضُونَ أَصْوَاتَهُمْ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ أُولَئِكَ الَّذِينَ امْتَحَنَ اللَّهُ قُلُوبَهُمْ لِلتَّقْوَى لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ عَظِيمٌ﴾

(الحجرات : 4)

ความว่า “แท้จริงบรรดาผู้ที่ลบล้างของพวกเขา ณ ที่เราะสุลุลลอฮ์นั้น คนเหล่านั้น คือบรรดาผู้ที่อัลลอฮ์ทรงทดสอบจิตใจของพวกเขาเพื่อความยำเกรง สำหรับพวกเขาจะได้รับการอภัยโทษและรางวัลอันใหญ่หลวง”

(อัลสุญรอต: 4)

al-Shanqitī²⁴ (1995: 6/616) ได้กล่าวว่า “แท้จริงบรรดาโองการต่าง ๆ ที่อยู่ในอัลกุรอานชี้ให้เห็นว่า อัลลอฮ์ไม่ทรงเอ่ยชื่อท่านนบีตรง ๆ สักครั้งเดียว ในขณะที่พระองค์ตรัสถึงท่านแต่พระองค์จะเอ่ยถึงท่านด้วยการยกย่องและให้เกียรติ เช่น โอ้ท่านนบีเอ๋ย²⁵ โอ้ท่านเราะสุลเอ๋ย²⁶ โอ้ผู้ห่มกายอยู่เอ๋ย²⁷ โอ้ผู้คลุมกายอยู่เอ๋ย²⁸ และสำหรับนบีท่านอื่น ๆ นั้น พระองค์จะกล่าวถึงชื่อโดยตรงเช่น โอ้ อาดัม²⁹ โอ้ อิบรอฮีม³⁰ โอ้ นูฮ³¹ โอ้ มูซา³² โอ้ อีซา³³ โอ้ ดาวูด³⁴ ส่วนชื่อนบีมุฮัมมัดที่ปรากฏอยู่ในอัลกุรอานนั้น³⁵ กล่าวถึงในบริบทอื่นที่ไม่ใช่การสนทนาโดยตรงกับอัลลอฮ์ ﷻ”

4.3.5 ชุกมการส่งเสียงที่สุสานนบี ﷺ (มัสยิดนะบะวีย์ นครมะดีนะฮ์)

ตามหลักการอุศูลฟิกฮ์

บรรดาอุละมาอ์ได้มีมติเห็นพ้องต้องกันว่า ไม่เป็นที่อนุญาตในการส่งเสียงดังต่อหน้าท่านนบี ﷺ ทั้งในขณะที่ท่านมีชีวิตหรือเสียชีวิต (หน้าสุสานท่านนบี) ไปแล้วก็ตาม เช่น ท่านอุมร์ อิบน์ มัสอูด มาลิก อิบน์ ตัยมียะฮ์ อิบน์ อัลอะเราะบีย์ อิบน์ กะซีร์ และคนอื่น ๆ อีกเป็นจำนวนมาก³⁶

²⁴ คือ มุฮัมมัด อัลอะมีน บิน มุฮัมมัด อัลมุคตาร อัลญะกะนีญ์ อัจซันกีฎีย์ เสียชีวิตในปีที่ 1393 ฮิจเราะฮ์ศักราช แต่งตำราไว้มากมาย เช่น أضواء البيان في إيضاح القرآن بالقرآن

²⁵ หมายถึงท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ดูสุเราะฮ์ อัลอัมฟาฬ์ อายะฮ์ที่ 64

²⁶ หมายถึงท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ดูสุเราะฮ์ อัลมาอิดะฮ์ อายะฮ์ที่ 41

²⁷ หมายถึงท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ดูสุเราะฮ์ อัลมุดคซซิริ อายะฮ์ที่ 1

²⁸ หมายถึงท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ดูสุเราะฮ์ อัลมุซซัหมิล อายะฮ์ที่ 1

²⁹ ดูในสุเราะฮ์ อัลบะเกาะเราะฮ์ อายะฮ์ที่ 35

³⁰ ดูสุเราะฮ์ อัลศ็อฟฟาต อายะฮ์ที่ 104

³¹ ดูสุเราะฮ์ ฮูด อายะฮ์ที่ 46 และสุเราะฮ์ นูฮ อายะฮ์ที่ 48

³² ดูสุเราะฮ์ อัลอะอรอฟ อายะฮ์ที่ 144

³³ ดูสุเราะฮ์ อาลอะอิมรอน อายะฮ์ที่ 55

³⁴ ดูสุเราะฮ์ ศอด อายะฮ์ที่ 26

³⁵ ขอเสนอบางโองการเท่านั้น ดูสุเราะฮ์ อาลอะอิมรอน อายะฮ์ที่ 144 สุเราะฮ์ มุฮัมมัด อายะฮ์ที่ 2 และสุเราะฮ์ อัลฟัดย อายะฮ์ที่ 29

³⁶ จากหนังสือ مجلة الجامعة الإسلامية - العدد 139 ص 73

Ibn Kathīr³⁷ (1983: 7/368) ได้กล่าวว่า “บรรดาอุละมาอ์ได้กล่าวว่า การส่งเสียงดังที่สุสานของท่านนบีหรือในขณะที่ท่านยังมีชีวิตอยู่เป็นเรื่องที่น่ารังเกียจ มักรูฮ **مكروه** เพราะท่านสมควรยิ่งที่จะได้รับการยกย่อง ให้เกียรติ ในขณะที่มีชีวิตและเสียชีวิตตลอดไป”

al-Asqalānī (1996: 1/667) ได้กล่าวว่า ฮะดีษหลาย ๆ ตัวบทด้วยกันที่สามารถยืนยันเรื่องดังกล่าวนี้ได้เป็นอย่างดี เช่น ฮะดีษที่รายงานโดยท่าน อัลสาอิบ บิน ยะซีด³⁸ ได้กล่าวว่า “ในขณะที่ฉันอยู่ในมัสยิดนะบะวี มีชายคนหนึ่งขว้างก้อนกวดใส่ฉัน ฉันจึงมองไปก็พบว่าคือท่านอุมัร และท่านอุมัรได้กล่าวกับฉันว่า จงไปนำเด็กทั้งสองคนที่กำลังส่งเสียงดังในมัสยิดมาให้ฉัน ทันใดนั้นฉันก็ได้พาทั้งสองคนมาหาท่านอุมัร ท่านอุมัรกล่าวกับเด็กทั้งสองว่า เจ้าทั้งสองเป็นใคร มาจากไหน ทั้งสองตอบว่า มาจากเมืองตอฮิฟ ท่านอุมัรจึงกล่าวว่า หากเจ้าทั้งสองเป็นคนที่อยู่เมืองนี้ฉันจะเขียนตีเจ้าทั้งสองให้ได้รับความเจ็บปวด อันเนื่องจากเจ้าทั้งสองส่งเสียงดังในมัสยิดเราะสุล”

จากการศึกษาผู้วิจัยพบว่า เรื่องการพูดคุย สนทนานั้น เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับมารยาท ซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับเรื่องอิบาดะฮ์แต่อย่างใด การที่ท่าน Ibn Taymīyah ได้อธิบายว่า ไม่เป็นที่อนุญาตให้พูดเสียงดังต่อหน้าท่านนบี เพราะเกรงว่าการงานของมุสลิมจะสูญสิ้นไปโดยไม่รู้ตัวนั้น ปรากฏว่าท่าน Ibn Taymīyah ได้ออกคำพิพากษาห้ามเรื่องดังกล่าวว่าเป็นการห้ามอยู่ในระดับที่มักรูฮ³⁹ เท่านั้น และยังมี Ibn Arabī⁴⁰, Ibn Hajar Asqalānī⁴¹ ได้กล่าวว่า การห้ามเรื่องดังกล่าวเป็นการห้ามในระดับ มักรูฮ เช่นกัน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงขอสรุปว่าข้อห้ามใด ๆ ที่ปรากฏอยู่ในอัลกุรอานและฮะดีษ ซึ่งเกี่ยวข้องกับเรื่องมารยาทส่วนมากแล้วจะเป็นเรื่อง มักรูฮ **مكروه** เท่านั้น มิใช่เป็นเรื่องที่ ฮะรอม ซึ่งสอดคล้องกับ al-‘Usaimīn (2013: 121) ได้กล่าวว่า “ข้อห้ามในอิสลามแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ ข้อห้ามที่เกี่ยวกับเรื่องอิบาดะฮ์และข้อห้ามที่เกี่ยวกับเรื่องมารยาท ข้อห้ามใด ๆ ที่เกี่ยวกับเรื่องอิบาดะฮ์จะต้องละทิ้งโดยเด็ดขาด เพราะถือว่าเป็นสิ่งที่ฮะรอม ข้อห้ามใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องมารยาทส่วนมากแล้วพบว่าเป็นสิ่งที่มักรูฮเท่านั้น และจะต้องไม่เกี่ยวพันหรือสร้างความเดือดร้อนให้กับบุคคลอื่น ๆ มิฉะนั้นจะถือว่าเป็นสิ่งที่ฮะรอมทันที”

ส่วนผู้ที่ทำอุตริกรรม ณ สุสานของท่านนบีนั้น ไม่ว่าจะเป็นการขออุอาอ์ขอความช่วยเหลือจากท่าน ดังกล่าวนี้ถือเป็นบาปมหันต์ ไม่อนุญาตให้กระทำอย่างเด็ดขาดอัน

³⁷ คือ อิบ อุลฟิตาอ์ อิสมาอิล บิน อุมัร บิน กะษีร เสนยชีวิตในปีที่ 774 ฮิจเราะฮ์ศักราช ตำราที่ท่านแต่งมีมากมายเช่น **تفسير القرآن العظيم المعروف بتفسير ابن كثير**

³⁸ บันทึกโดย บุคอรี ฮะดีษที่ 470

³⁹ อิบน์ ตัยมียะฮ์ “มัจลุมุอะตะตาวา” เล่มที่ 27 หน้า 322

⁴⁰ อิบน์ อะเราะบีย์ “อะฮกาม อัลกุรอาน” เล่มที่ 4 หน้า 1714

⁴¹ อิบน์ ฮะญัร อัล-อัศเกาะลานีย์ “ฟิตฮุลบารีย์” เล่มที่ 1 หน้า 667

เนื่องจากว่าเกี่ยวข้องกับอิบาตะฮุ เพราะเป็นการตั้งภาคีกับอัลลอฮฺ ﷻ อายะฮ์อัลกุรอานที่บ่งชี้ถึงข้อห้ามการกระทำดังกล่าวเช่น

อัลลอฮฺ ﷻ ตรัสว่า

﴿وَأَنَّ الْمَسَاجِدَ لِلَّهِ فَلَا تَدْعُوا مَعَ اللَّهِ أَحَدًا﴾

(الجن : 18)

ความว่า “และว่าแท้จริงบรรดามัสยิดนั้นเป็นของอัลลอฮฺ ดังนั้นพวกเจ้าอย่าวิงวอนขอผู้ใดเคียงคู่กับอัลลอฮฺ”

(อัลญิน: 18)

อัลลอฮฺ ﷻ ตรัสว่า

﴿وَمَنْ أَضَلُّ مِمَّن يَدْعُو مِنْ دُونِ اللَّهِ مَنْ لَّا يَسْتَجِيبُ لَهُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ وَهُمْ عَنِ دُعَائِهِمْ غَافِلُونَ﴾ وَإِذَا حُشِرَ النَّاسُ كَانُوا لَهُمْ أَعْدَاءً وَكَانُوا بِعِبَادَتِهِمْ كَافِرِينَ ﴿

(الأحقاف : 5-6)

ความว่า “และใครเล่าจะหลงทางมากไปกว่าผู้ที่วิงวอนขออื่นจากอัลลอฮฺที่มันจะไม่ตอบรับ (การวิงวอนขอ) เขาจนถึงวันกิยามะฮ์ และพวกมันเฉยเมยต่อการวิงวอนขอของพวกเขา และเมื่อมนุษย์ถูกรวมให้มาชุมนุมกัน พวกมัน (เจว็ด) จะเป็นศัตรูกับพวกเขาและจะเป็นผู้ปฏิเสธการเคารพบูชาของพวกเขา”

(อัลอะฮ์กัฟ: 5-6)

อัลลอฮฺ ﷻ ตรัสว่า

﴿وَلَا تَدْعُ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَّا يَنْفَعُكَ وَلَا يَضُرُّكَ فَإِنْ فَعَلْتَ فَإِنَّكَ إِذَا مِنَ الظَّالِمِينَ﴾ وَإِنْ يَمْسَسْكَ اللَّهُ بِضُرٍّ فَلَا كَاشِفَ لَهُ إِلَّا هُوَ وَإِنْ يُرِدْكَ بِخَيْرٍ فَلَا رَادَّ لِفَضْلِهِ يُصِيبُ بِهِ مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ وَهُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ ﴿

(يونس : 106-107)

ความว่า “และเจ้าอย่าวิงวอนสิ่งอื่นจากอัลลอฮ์ที่ไม่อำนวยประโยชน์แก่เจ้า และไม่ให้โทษแก่เจ้า หากเจ้ากระทำเช่นนั้น แท้จริงเจ้าจะอยู่ในหมู่ผู้อธรรม และหากอัลลอฮ์จะทรงให้ทุกข์ภัยประสบแก่เจ้าแล้ว ก็ไม่มีผู้ปลดเปลื้องมันได้นอกจากพระองค์ และหากพระองค์ทรงปรารณาความดีแก่เจ้าแล้ว ก็จะไม่มีผู้ใดกีดกันความโปรดปรานของพระองค์ได้ พระองค์ทรงให้ประสบแก่ผู้ที่พระองค์ทรงประสงค์จากปวงบ่าวของพระองค์ และพระองค์เป็นผู้ทรงภัยโทษ ผู้ทรงเมตตาเสมอ”

(ยูनुส: 106-107)

อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า

﴿ قُلِ ادْعُوا الَّذِينَ زَعَمْتُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ لَا يَمْلِكُونَ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ فِي السَّمَاوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ وَمَا لَهُمْ فِيهِمَا مِنْ شِرْكٍَ وَمَا لَهُ مِنْهُمْ مِنْ ظَهِيرٍ ﴿﴾ وَلَا تَنْفَعُ الشَّفَاعَةُ عِنْدَهُ إِلَّا لِمَنْ أَذِنَ لَهُ ... ﴾

(سباء، جزء من الآية : 22-23)

ความว่า “จงกล่าวเถิด (มุฮัมมัด) พวกท่านจงวิงวอนต่อบรรดาที่พวกท่านจินตนาการ (ว่าเป็นพระเจ้า) อื่นจากอัลลอฮ์พวกมันมิได้ครอบครองแม้แต่เพียงน้ำหนักเพียงเท่าธุลีในชั้นฟ้าทั้งหลาย และแผ่นดินและพวกมันมิได้มีหุนส่วนในทั้งสองนั้น และสำหรับพระองค์นั้นมิได้มีผู้ช่วยเหลือมาจากพวกมัน การชะฟาอะฮ์จะไม่เกิดประโยชน์อันใด ณ ที่พระองค์ นอกจากผู้ที่พระองค์ทรงอนุญาตแก่เขา...”

(สะบะอ ส่วนหนึ่งของอายะฮ์ : 22-23)

4.3.6 ตัวอย่างของเศาะฮาบะฮ์ในการห้ามส่งเสียงดังขณะพูดคุยกับท่านนบี

Ibn Kathīr (1983: 7/365) ได้กล่าวว่า ท่าทีของท่านอุมัยรฺภายหลังจากการประทานอายะฮ์อัลกุรอาน **لَا تَرْفَعُوا أَصْوَاتَكُمْ** ก็เริ่มเปลี่ยนทันทีโดยท่านไม่เคยพูดเสียงดังต่อ

หน้าท่านนบีอีกเลย ดังมีรายงานจากท่านอบูซุร็อยเราะฮ์⁴² ได้กล่าวว่า “หลังจากการประทานอายะฮ์อัลกุรอาน **إِنَّ الَّذِينَ يَعْضُونَ أَسْوَأَهُمْ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ** ท่านอบูบักร์กล่าวว่า ฉันขอสาบานต่ออัลลอฮ์ผู้ทรงประทานวะฮีย์มายังท่าน ฉันจะไม่พูดกับท่านด้วยเสียงที่ดังอีกต่อไป นอกจากจะกระซิบ⁴³ และพูดกับท่านด้วยเสียงที่เบาเท่านั้น”

Muslim (2001: 1/110) ทำที่ของท่านซาบิต บิน กิสี บิน ชูมาส⁴⁴ ภายหลังจากการประทานอายะฮ์อัลกุรอาน **لَا تَرْفَعُوا أَسْوَأَكُمْ** ได้เสียใจและตำหนิตัวเองว่า เขาเป็นชาวนรก เพราะเสียงเขาแหลม เมื่อเขาพูดเสียงก็จะดังกว่าเสียงท่านนบี **ﷺ** ดังมีรายงานจากท่านอะนัส⁴⁵ ได้กล่าวว่า “ภายหลังจากการประทานอายะฮ์อัลกุรอานนี้ ท่านซาบิตได้กล่าวว่า ฉันนี้แหละที่พูดเสียงดังกว่าเสียงของท่านนบี **ﷺ** การงานของฉันต้องสูญสิ้นและฉันต้องเป็นชาวนรก ท่านซาบิตนั่งเสียใจอยู่แต่ในบ้าน ครั้นเมื่อเราะสุลถามหาเขา บรรดาเศาะฮาบะฮ์ก็ไปตามท่านซาบิตที่บ้าน และกล่าวขึ้นว่า ท่านซาบิต เราะสุลถามหาท่าน ท่านเป็นอะไรเก็บตัวอยู่แต่ในบ้าน ท่านซาบิตจึงบอกกับบรรดาเศาะฮาบะฮ์ไปว่า ฉันนี้แหละที่พูดเสียงดังกว่าเสียงของท่านนบี **ﷺ** การงานของฉันต้องสูญสิ้นและฉันต้องเป็นชาวนรก บรรดาเศาะฮาบะฮ์จึงรีบนำเรื่องนี้ไปบอกกับท่านเราะสุล และท่านได้กล่าวว่า พวกท่านจงไปบอกเขาว่า เขาเป็นชาวสวรรค์ต่างหากละ” ท่านซาบิตคิดว่าอัลกุรอานที่ถูกประทานลงมานั้นตำหนิเขา แต่เมื่อได้รู้ความจริงจากท่านเราะสุลลอส ท่านจึงรู้สึกสบายใจ จากตัวอย่างทั้งสองที่ผู้วิจัยได้นำเสนอทำที่ของบรรดาเศาะฮาบะฮ์ ที่มีต่อคำสั่งห้ามของอัลลอฮ์และเราะสุลของพระองค์นั้น จะเห็นได้ว่าท่านเหล่านั้นจะรีบออกห่าง เพราะเกรงว่าการฝ่าฝืนข้อห้ามนั้น ๆ จะทำให้การงานของเขาสูญสิ้นโดยที่พวกเขาไม่รู้ตัว

4.4 ห้ามการเหยียดหยัน السخرية (อัสสี่ครียะฮ์)

4.4.1 อรรถาธิบายอายะฮ์ที่ 11 สูเราะฮ์อัลฮุญรอตโดยสรุป

⁴² अबดุลเราะฮมาน บิน ซ็อคร อัสเดาสีย์ รับอิสลามในปีที่ 7 ของการฮิจเราะฮ์ในขณะที่ท่านอายุได้ 28 ปี เสียชีวิตในปีที่ 57 ฮิจเราะฮ์ศักราช ในขณะที่ท่านอายุ 78 ปี al- A'alām 3/308

⁴³ จากหนังสือ **لسان العرب 362/4 مادة : سرر**

⁴⁴ เศาะฮาบะฮ์รุ่นใหญ่ จากชาวอันดอลูเซีย ฝากอสร็อง ได้รับการแจ้งข่าวดีว่าจะได้รับสวรรค์ ตายชะฮีดในสงครามยะมะมาฮ์ฮ์

⁴⁵ อะนัส บิน มาลิก อันนัจญารีย์ อัลค็อสเราะฮ์ญีย์ เป็นเศาะฮาบะฮ์ และคนรับใช้ท่านนบี **ﷺ**

อัลลอฮฺ ﷻ ตรัสว่า

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا يَسْخَرُ قَوْمٌ مِنْ قَوْمٍ عَسَىٰ أَنْ يَكُونُوا خَيْرًا
مِّنْهُمْ وَلَا نِسَاءٌ مِنْ نِّسَاءٍ عَسَىٰ أَنْ يَكُنَّ خَيْرًا مِنْهُنَّ... ﴾

(الحجرات، جزء من الآية : 11)

ความว่า “โอ้ศรัทธาชนทั้งหลาย! ชนกลุ่มหนึ่งอย่าได้เยาะเย้ยชน
อีกกลุ่มหนึ่ง บางทีกลุ่มชนที่ถูกเยาะเย้ยนั้นจะดีกว่ากลุ่มชนที่เยาะ
เย้ย และสตรีกลุ่มหนึ่งอย่าได้เยาะเย้ยจะดีกว่ากลุ่มที่เยาะเย้ย...”

(อัลฮุญรอต ส่วนหนึ่งของอายะฮฺ :11)

จากอายะฮฺอัลกุรอานข้างต้นบ่งชี้ให้ทราบว่า มารยาทที่เลวทราม ที่มักจะ
เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน คือ การดูถูกเหยียดหยาม เยาะเย้ยซึ่งกันและกัน ทำให้สังคมเกิดความ
วุ่นวาย แยกแยะบาดหมาง และในที่สุดยังก่อให้เกิดการเป็นศัตรูซึ่งกันและกัน มารยาทแบบนี้ถือว่าเป็น
สิ่งที่ต้องห้ามกระทำอย่างเด็ดขาด เพราะเป็นผลทำให้บุคคลอื่นได้รับผลกระทบ ได้รับความ
เดือดร้อน ซึ่งตรงกับทัศนะของนักวิชาการ ดังนี้

al-Tabārīy (2000: 26/130-131) ได้อธิบายอายะฮฺนี้ว่า “โอ้ศรัทธาชน
ทั้งหลายที่เชื่อมั่นในอัลลอฮฺและเราะซูลของพระองค์ กลุ่มหนึ่งของมุอิมินอย่าได้เยาะเย้ย หากถาง
มุอิมินอีกกลุ่มหนึ่ง และบรรดาสตรีมุอิมินะฮฺอย่าได้เยาะเย้ย หากถาง บรรดาสตรีมุอิมินะฮฺอีกกลุ่มหนึ่ง
บางทีกลุ่มที่ถูกเยาะเย้ย ถูกถางถาง จะดีกว่ากลุ่มที่เยาะเย้ย”

Ibn Kathīr (1983: 7/376) ได้อธิบายอายะฮฺนี้ว่า “อัลลอฮฺ ﷻ ห้ามการ
เยาะเย้ย ถางถาง ดูถูก เหยียดหยามมนุษย์ด้วยกัน ดังที่ท่านรอซูล ﷺ ได้กล่าวว่า “การเยาะเย้ย
จงหอง ทะนงตน⁴⁶ การดูถูก เหยียดหยาม การทำให้ผู้อื่นต่ำต้อย เป็นสิ่งที่ต้องห้าม บางทีกลุ่มชนที่
ถูกเยาะเย้ยนั้นจะดีกว่ากลุ่มชนที่เยาะเย้ย”

al-Shaw kānīy (1998: 5/65) ได้กล่าวว่า “การดูถูก เหยียดหยาม ย่อม
เกิดขึ้นได้กับบรรดามุสลิม และบรรดามุสลิมะฮฺ และในอายะฮฺอัลกุรอานนี้พระองค์ได้กล่าวถึงบรรดา
สตรีเป็นการเฉพาะ อันเนื่องมาจากว่าการดูถูก เหยียดหยามนั้นจะเกิดขึ้นกับพวกนางด้วยกันมากกว่า
บรรดาบุรุษชาย อีกทั้งยังเป็นการย้ำเตือนว่า สิ่งที่พวกนางได้กระทำคือบาปมหันต์ เป็นสิ่งที่ต้องห้าม
อย่างแท้จริง”

⁴⁶ ดิรมีซี “สุนันดิรมีซี” เล่ม 4 หน้า 361, อบูดาวูด “สุนันอับิดาวูด” เล่ม 2 หน้า 771, มุสลิม “เศาะฮ์ฮ์มุสลิม” เล่ม 1 หน้า 93

4.4.2 ความหมายของคำว่าเย้ยหยัน السخرية (อัสสุคีรียะฮฺ) เชิงภาษาศาสตร์ และทัศนะบรรดาฟุสลิรีน

السخرية لغة : هي الاستهزاء يقال : سخر منه وبه سخرا ومسخرا وسخرا بالضمة وسخرة
وسخريا وسخريا وسخرية : هزئ به

Muhammad Abīy-Mansūr (2000: 7/167) ได้กล่าวว่า “อัสสุคีรียะฮฺ คือ อัสอิสตีฮฺซาอ (การดูถูก ดูแคลน) เช่น สะเคาะเราะะ มินฮฺ วะบิฮฺ สักคร็อน วะมัสเคาะร็อน วะสุคร็อน บิดดีอม วะสุคะเราะตุณ วะสิครียา วะสุครียา ฮุซุฮฺ บิฮฺ”⁴⁷

Muhammad Ibn-Mansūr (n.d.: 4/353) ได้กล่าวว่า “ที่ถูกต้องควรจะใช้คำว่า سخرت منه ولا يقال: سخرت به

อัลลอฮฺ ﷻ ตรัสว่า

﴿لَا يَسْخَرُ قَوْمٌ مِنْ قَوْمٍ...﴾

(الحجرات، جزء من الآية : 11)

ความว่า “ชนกลุ่มหนึ่งอย่าได้เยาะเย้ยชนอีกกลุ่มหนึ่ง...”

(อัลฮุญร็อต ส่วนหนึ่งของอายะฮฺ: 11)

﴿فَيَسْخَرُونَ مِنْهُمْ سَخِرَ اللَّهُ مِنْهُمْ...﴾

(التوبة، جزء من الآية : 79)

ความว่า “แล้วเย้ยหยันพวกเขา นั่น อัลลอฮฺได้ทรงเย้ยหยันพวกเขาแล้ว...”

(อัตเตาบะฮฺ ส่วนหนึ่งของอายะฮฺ : 79)

﴿...إِنْ تَسْخَرُوا مِنَّا فَإِنَّا نَسْخَرُ مِنْكُمْ...﴾

(هود، جزء من الآية : 38)

⁴⁷ อิบน์ มัสนูร “ลิฆานุลอะหฺร็อบ” เล่มที่ 4 หน้าที่ 352 และกรุฎบีย “อัลญามิอ อะฮฺกาม อัลกุรอาน” เล่มที่ 16 หน้าที่ 324

ความว่า “...หากพวกท่านเยาะเย้ยพวกเรา แท้จริงเราก็จะเยาะเย้ยพวกท่านเช่นเดียวกับที่พวกท่านเยาะเย้ย...”

(ฮุด ส่วนหนึ่งของอายะฮฺ : 38)

al-Jawharī⁴⁸ รายงานจากท่านอบี เซด⁴⁹ ได้กล่าวว่า “สำนวนที่ใช้คำว่า به سخرت คือสำนวนโวหารที่เลวที่สุด”

al-Akfach⁵⁰ ได้กล่าวว่า “سخرت منه وسخرت به وضحكت منه وهو الصواب سخرت منه وسخرت به وضحكت به وهزئت منه وهزئت به كل يقال : وهو الصواب ถูกต้องที่สุด⁵¹”

ทัศนะบรรดามุฬัสลีรีน ได้ให้ความหมายของคำว่า السخرية (อัลสุคฺรียะฮฺ) ที่ปรากฏในอายะฮฺ لَا يَسْخَرُ قَوْمٌ مِنْ قَوْمٍ มีดังนี้

al-Tabārī (2000: 26/131) ได้กล่าวว่า “แท้จริงอัลลอฮ์ได้ห้ามบรรดามุอฺมินในการดูหมิ่นดูแคลนกับบรรดามุอฺมินด้วยกัน ห้ามการดูถูกคนยากจน คนที่กระทำความผิด⁵²”

Muhammad al-Qhazālī⁵³ (2013: 3/131) ได้กล่าวว่า “การดูถูกเหยียดหยาม ด้วยกับการหัวเราะเยาะจากการกระทำ คำพูด หรือใช้การแสดงสัญลักษณ์”

Kay ruddīn al-Zarkālī (2002: 6/293) มุฮัมมัด บิน อุลัน อัลมุกกี⁵⁴ ได้กล่าวว่า “เป็นการกระทำที่เลวมาก และเป็นการดูถูก เหยียดหยาม อย่างแท้จริง”

จากการศึกษา นิยาม ความหมาย และทัศนะของบรรดามุฬัสลีรีน ผู้วิจัย เห็นว่าการกระทำใด ๆ ที่ก่อให้เกิดความเดือนร้อน ผลกระทบกับบุคคลอื่น เช่น การดูถูก หัวเราะเยาะ หรือการมองบุคคลอื่นด้วยหางตา โดยมีเจตนาในการดูแคลน หรือการใช้สัญลักษณ์หนึ่งสัญลักษณ์ใด อย่างที่ได้นำเสนอไปข้างต้นนั้น ถือว่าเป็นสิ่งที่ต้องห้าม เป็นสิ่งที่ชั่วช้า เลวทรามยิ่ง เพราะจะก่อให้เกิดการเป็นศัตรูซึ่งกันและกัน

⁴⁸ อิสมาอิล บิน ฮะมาด อัลญะฮะรียฺ หนังสือที่ได้รับการยอมรับมากที่สุดคือ الصحاح เสียชีวิตในปีที่ 393 ฮิจเราะฮ์ศักราช al- A'alām 1/40

⁴⁹ สะอิด บิน เอาส บิน ซาบิต อัลอันศอรียฺ เกิดในปีที่ 115 และเสียชีวิตที่บศเราะฮ์ในปีที่ 215 ฮิจเราะฮ์ศักราช al- A'alām 3/92

⁵⁰ สะอิด บิน มุสะอะดะฮฺ เสียชีวิตในปีที่ 215 ฮิจเราะฮ์ศักราช Sir A'alām al-Nubalāa 4/83

⁵¹ อัลญะฮะรียฺ “อัลเศาะฮะอฺ” เล่มที่ 2 หน้าที่ 679

⁵² กุรฎูบียฺ “อัลญะมิฮฺ อะฮกาม อัลกุรอาน” เล่มที่ 16 หน้าที่ 325

⁵³ อับู ฮามิด มุฮัมมัด บิน มุฮัมมัด อัลฆะฆะลียฺ ตำราที่ท่านแต่งไว้มีมากมายเช่น إحياء العلوم الدين ท่านเสียชีวิตในปีที่ 505 ฮิจเราะฮ์ศักราช al- A'alām 1/214

⁵⁴ มุฮัมมัด บิน อลี บิน มุฮัมมัด อุลัน อัซซาฟิอียฺ เกิดในปีที่ 996 และเสียชีวิตในปีที่ 1057 ฮิจเราะฮ์ศักราช al- A'alām 6/293

4.4.3 สุกมการเย้ยหยันตามหลักการอุศูลฟิกฮ

จากการศึกษาผู้วิจัยพบว่า การเย้ยหยัน ถูก เหยียดหยาม เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับมารยาท มิได้เกี่ยวกับเรื่องอिบาดัต ซึ่งส่วนใหญ่แล้วข้อห้ามใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกักรื่องมารยาท มักจะพบว่าเป็นการห้ามที่อยู่ในระดับมักรูฮเท่านั้น แต่จะต้องไม่มีผลกระทบ หรือสร้างความเดือดร้อนให้กับบุคคลอื่น ๆ อย่างเด็ดขาด มิฉะนั้นการห้ามดังกล่าวอาจจะถึงขั้นอยู่ในระดับฮะรอม ซึ่งสอดคล้องกับ al-‘Usaimin (2013: 121) ได้กล่าวว่า “ข้อห้ามในอิสลามแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ ข้อห้ามที่เกี่ยวกับเรื่องอิบาดะฮและข้อห้ามที่เกี่ยวกับเรื่องมารยาท ข้อห้ามใด ๆ ที่เกี่ยวกับเรื่องอิบาดะฮวาญิบจะต้องละทิ้งโดยเด็ดขาด เพราะถือว่าเป็นสิ่งที่ฮะรอม ข้อห้ามใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกักรื่องมารยาทส่วนมากแล้วพบว่าเป็นสิ่งที่มักรูฮเท่านั้น และจะต้องไม่เกี่ยวพันหรือสร้างความเดือดร้อนให้กับบุคคลอื่น ๆ มิฉะนั้นจะถือว่าเป็นสิ่งที่ฮะรอมทันที”

จากการศึกษาประโยคสำนวนโวหารในอายะฮอัลกุรอานข้างต้น ผู้วิจัยพบว่า เป็นสำนวนการห้ามตามหลักภาษาอาหรับหมายถึง การห้ามอย่างเด็ดขาด ซึ่งสอดคล้องกับ ‘AaI al-Namlah (n.d.: 10) ได้กล่าวว่า สำนวนอายะฮอัลกุรอานดังกล่าวเป็นสำนวนการห้ามในรูปแบบที่ชัดเจน ตามหลักภาษาอาหรับหากคำกริยาปัจจุบันกาลนำหน้าด้วยคำว่า “ลา” (لا) มีความหมายว่า ห้ามเด็ดขาด (الفعل المضارع المقرون بلا الناهية)

การเย้ยหยัน ถูก เหยียดหยาม เป็นพฤติกรรมที่ต้องห้ามเกี่ยวกับเรื่องมารยาท แต่มิได้หมายความว่าทุก ๆ เรื่องที่เกี่ยวข้องกับมารยาทนั้น จะถือว่าเป็นมักรูฮเสมอไป เพราะจะต้องศึกษา วิเคราะห์รายละเอียดแต่ละมารยาทนั้น ๆ ตามเงื่อนไขที่บรรดานักวิชาการได้วางกรอบไว้ จากการศึกาและวิเคราะห์ข้อมูลในประเด็นนี้ ผู้วิจัยพบว่า การถูก เย้ยหยัน เหยียดหยามนั้น เป็นมารยาทที่ส่งผลกระทบต่อผู้อื่นได้รับความเดือดร้อน และการเป็นศัตรูซึ่งกันและกัน จึงถือได้ว่ามารยาทดังกล่าวอยู่ในระดับที่ฮะรอม มิใช่มักรูฮ ด้วยกักริตาบูลลอฮและสุนนะฮ และอิญมาอของประชาญมุสลิม จึงจะถือว่าเป็นบาปใหญ่ เพราะเป็นพฤติกรรมของเหล่าบรรดามุนาฟิกันและพวกปฏิเสธ⁵⁵

จากอายะฮอัลกุรอานจำนวนมากบ่งบอกและมาสนับสนุนว่าการถูก เหยียดหยาม เป็นการกระทำที่ฮะรอม ต้องห้ามในอิสลาม เช่น

⁵⁵ จากหนังสือ 5458/15 محاسن التأويل

อัลลอฮฺ ﷻ ตรัสว่า

﴿الَّذِينَ يَلْمِزُونَ الْمُطَّوِّعِينَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ فِي الصَّدَقَاتِ وَالَّذِينَ لَا
يَجِدُونَ إِلَّا جُهْدَهُمْ فَيَسْخَرُونَ مِنْهُمْ سَخِرَ اللَّهُ مِنْهُمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ
أَلِيمٌ﴾

(التوبة: 79)

ความว่า “พวกที่ตำหนิบรรดาผู้ที่สมัครใจจากหมู่ผู้ศรัทธาในการ
บริจาคทาน และตำหนิผู้ที่ไม่พบสิ่งใด (จะบริจาค) นอกจาก
ค่าแรงงานอันเล็กน้อยของพวกเขา แล้วเย้ยหยันพวกเขา นั้น
อัลลอฮฺได้ทรงเย้ยหยันพวกเขา แล้วและสำหรับพวกเขานั้น คือ
การลงโทษอันเจ็บแสบ”

(อัตเตอาบะฮฺ: 79)

อัลลอฮฺ ﷻ ตรัสว่า

﴿زُيِّنَ لِلَّذِينَ كَفَرُوا الْحَيَاةَ الدُّنْيَا وَيَسْخَرُونَ مِنَ الَّذِينَ آمَنُوا
وَالَّذِينَ اتَّقَوْا فَوْقَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ...﴾

(البقرة، جزء من الآية: 212)

ความว่า “ชีวิตความเป็นอยู่แห่งโลกนี้นั้นได้ถูก ประดับให้สวยงาม
แก่ผู้ปฏิเสธศรัทธาทั้งหลาย และพวกเขาเย้ยหยันบรรดาผู้ที่
ศรัทธาด้วย แต่ บรรดาผู้ยำเกรงนั้น เหนือกว่าพวกเขาในวัน
กียามะฮ์...”

(อัลบะเกาะเราะฮฺ ส่วนหนึ่งของอายะฮฺ: 212)

อัลลอฮฺ ﷻ ตรัสว่า

﴿إِنَّ الَّذِينَ أَجْرَمُوا كَانُوا مِنَ الَّذِينَ آمَنُوا يَضْحَكُونَ ﴿١﴾ وَإِذَا
مَرُّوا بِهِمْ يَتَغَامَزُونَ ﴿٢﴾ وَإِذَا انْقَلَبُوا إِلَىٰ أَهْلِهِمْ انْقَلَبُوا فَكِهِينَ ﴿٣﴾
وَإِذَا رَأَوْهُمْ قَالُوا إِنَّ هَؤُلَاءِ لَضَالُّونَ ﴿٤﴾ وَمَا أُرْسِلُوا عَلَيْهِمْ
حَافِظِينَ ﴿٥﴾ فَالْيَوْمَ الَّذِينَ آمَنُوا مِنَ الْكُفَّارِ يَضْحَكُونَ ﴿٦﴾ عَلَىٰ

﴿لَأَرَأَيْتَ كَيْفَ يَنْظُرُونَ﴾ ﴿هَلْ تُؤِثُّبَ الْكُفَّارُ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ﴾

(المطففين : 29-36)

ความว่า “แท้จริงบรรดาผู้กระทำความผิดนั้น เคยหัวเราะเยาะบรรดาผู้ศรัทธา และเมื่อบรรดาผู้ศรัทธาเดินผ่านพวกเขาไป พวกเขาจะหลีวตาเหยียหยัน และเมื่อพวกเขากลับไปยังพวกพ้องของพวกเขา พวกเขาก็กลับไปอย่างตลกคะนอง และเมื่อพวกเขาเห็นบรรดาผู้ศรัทธาพวกเขาก็กล่าวว่า แท้จริงชนเหล่านี้เป็นผู้หลงทางแน่นอน และพวกเขา (ผู้ปฏิเสธศรัทธา) มิได้ถูกส่งมาเพื่อเป็นผู้ปกป้องรักษาผู้ศรัทธาเหล่านั้น ดังนั้น วันนี้บรรดาผู้ศรัทธาก็จะหัวเราะเยาะพวกปฏิเสธศรัทธาบ้าง พวกเขา (บรรดาผู้ศรัทธา) จะมองดูอยู่บนเตียง บรรดาผู้ปฏิเสธจะได้รับการตอบแทนตามที่ได้ปฏิบัติมามีใช้หรือ

(อัลมูอ็อบฟีฟีน: 29-36)

อัลลอฮฺ ﷻ ตรัสว่า

﴿قَالَ اخْسَئُوا فِيهَا وَلَا تُكَلِّمُونِ﴾ ﴿إِنَّهُ كَانَ فَرِيقٌ مِّنْ عِبَادِي يَقُولُونَ رَبَّنَا آمَنَّا فَاغْفِرْ لَنَا وَارْحَمْنَا وَأَنْتَ خَيْرُ الرَّاحِمِينَ﴾ ﴿فَاتَّخَذْتُمُوهُمْ سِخْرِيًّا حَتَّىٰ أَنْسَوْكُم ذِكْرِي وَكُنْتُمْ مِنْهُمْ تَضْحَكُونَ﴾ ﴿إِنِّي جَزَيْتُهُمُ الْيَوْمَ بِمَا صَبَرُوا أَلَّيْتُمْ هُمُ الْفَائِزُونَ﴾

(المؤمنون: 108-111)

ความว่า “พระองค์ตรัสว่า พวกเจ้าจงตะเพิดไปจมอยู่ในนั้นเถิด และพวกเจ้าอย่าได้มาพูดกับข้าเลย แท้จริงมีหมู่ชนกลุ่มหนึ่ง จากปวงบ่าวของเรา พวกเขากล่าวว่า ข้าแต่พระเจ้าของเรา พวกเราได้ศรัทธาต่อพระองค์ ขอพระองค์ทรงโปรดอภัยโทษให้แก่เรา และทรงเมตตาต่อเราด้วย และพระองค์ท่านเท่านั้น ทรงเป็นผู้เมตตาที่ดียิ่ง พวกเจ้าได้ดูถูกเหยียดหยามพวกเขา จนกระทั่ง (การกระทำเช่นนั้นแก่พวกเขา) ทำให้พวกเจ้าลืมนึกถึงข้า และพวกเจ้าก็หัวเราะเยาะเหยียดพวกเขา แท้จริงข้าได้ตอบ

แทนรางวัลให้แก่พวกเขาแล้วในวันนี้ เพราะพวกเขาอดทน
แท้จริงพวกเขาเท่านั้นเป็นผู้ได้รับชัยชนะ”

(อัลมูมินุน: 108-111)

อะดิสหลาย ๆ ตัวบท ที่มาสนับสนุนและบ่งชี้ว่าการดูถูก เหยียดหยามของ
บรรดาผู้ศรัทธาด้วยกันนั้น เป็นพฤติกรรมที่ต่ำช้า เลวทรามที่สุด เช่น

al-Bukhārī (2008: 1/190) ท่านเราะฮ์ลุ ได้กล่าวว่า “เพียงพอ
แล้วที่คนคนหนึ่งจะถูกตีตราว่าเป็นคนชั่ว อันเนื่องจากว่าเขาได้ทำการดูถูก เหยียดหยามพี่น้องมุสลิม
ของเขา”

จากอายะฮ์อัลกุรอานและอะดิสที่ผู้วิจัยได้นำเสนอไปข้างต้นนั้น ผู้วิจัยเห็นว่
การดูถูก เหยียดหยาม ดูหมิ่น ดูแคลน ด้วยกับการกระทำ คำพูด หรือด้วยวิธีใด ๆ หรือการแสดง
สัญลักษณ์ใด ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อผู้อื่น ได้รับความเสื่อมเสีย เตือดร้อน พฤติกรรมดังกล่าวถือว่าเป็น
สิ่งที่ยะรอม ต้องห้าม ด้วยกับอัลกุรอาน อะดิส และอิจญ์มาอ์ของปวงปราชญ์มุสลิม

4.5 ห้ามการตั้งฉายาและการใส่ร้าย النهي عن اللمز والتنازب بالألقاب

อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า

﴿وَلَا تَلْمِزُوا أَنْفُسَكُمْ وَلَا تَنَابَزُوا بِالْأَلْقَابِ بِئْسَ الْأَسْمُ الْفُسُوقُ
بَعْدَ الْإِيمَانِ وَمَنْ لَمْ يَتُبْ فَأُولَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ﴾

(الحجرات: 11)

ความว่า “และพวกเจ้าอย่าได้ตำหนิตัวของพวกเจ้าเอง และอย่าได้
เรียกกันด้วยฉายาที่ไม่ชอบ ช่างเลวทรามจริง ๆ ที่บรรดาผู้ศรัทธา
จะเรียกกันว่าเป็นผู้ฝ่าฝืน ภายหลังจากที่ได้มีการศรัทธากันแล้ว
และผู้ใดไม่สำนึกผิด คนเหล่านั้นคือบรรดาผู้อธรรม”

(อัลฮุญรอต: 11)

4.5.1 สาเหตุการประจานอายะฮ์อัลกุรอาน

Ahmad Ibn Hambal (2008: 30/221) รายงานจากท่านอบี ญะบิเราะฮ์
บิน อัญญาฮาก⁵⁶ ได้กล่าวว่า “อัลกุรอานอายะฮ์ดังกล่าวประจานลงมาในหมู่ชนของเรา (ปะนีสะละ
มะฮ) อันเนื่องจากว่าแต่ละคนในกลุ่มชนของเรา คนหนึ่งจะมีชื่อสองหรือสามชื่อที่ได้เรียกกัน เมื่อ

⁵⁶ อบู ญะบิเราะฮ์ บิน อัญญาฮาก บิน เคาะลีฟะฮ์ อัลอันศอรี อัลอะชะลี เป็นเคาะฮาบะฮ์

เรียกแล้วจะทำให้พวกเขาโกรธ ไม่พอใจ ดังนั้น อัลลอฮ์จึงประทานอัลกุรอานอายะฮ์นี้ลงมา وَلَا تَنَابَرُوا بِالْأَلْقَابِ

4.5.2 อรรถาธิบายอายะฮ์ที่ 11 สุเราะฮ์อัลฮุญรอตโดยสรุป

อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า

﴿وَلَا تَلْمِزُوا أَنْفُسَكُمْ وَلَا تَنَابَرُوا بِالْأَلْقَابِ بِئْسَ الْأَسْمُ الْفُسُوقُ
بَعْدَ الْإِيمَانِ وَمَنْ لَمْ يَتُبْ فَأُولَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ﴾

(الحجرات: 11)

ความว่า “และพวกเจ้าอย่าได้ตำหนิตัวของพวกเจ้าเอง และอย่าได้เรียกกันด้วยฉายาที่ไม่ชอบ ช่างเลวทรามจริง ๆ ที่บรรดาผู้ศรัทธาจะเรียกกันว่าเป็นผู้ฝ่าฝืน ภายหลังจากที่ได้มีการศรัทธากันแล้ว และผู้ใดไม่สำนึกผิด คนเหล่านั้นคือบรรดาผู้อ้อธรรม”

(อัลฮุญรอต: 11)

จากการศึกษาอายะฮ์ข้างต้น ผู้วิจัยเห็นว่า การทิ่มแทง เชือดเฉือน ตำหนิซึ่งกันและกันนั้น อิสลามถือว่าเขาผู้นั้นได้ทิ่มแทง เชือดเฉือน ตำหนิตัวเองด้วยเช่นกัน อิสลามจึงสอนว่า “มุสลิมเป็นพี่น้องกัน เปรียบประดุจเรือรูปร่างเดียวกัน ส่วนใดเจ็บปวด ส่วนอื่นก็เจ็บปวดด้วย” (al-Tabārī, 2000, 26: 131/134)

จากการศึกษาหลักการอ่านอัลกุรอาน (หลักกิรอฮ์อาด) ผู้วิจัยพบว่าอายะฮ์ข้างต้น คือ وَلَا تَلْمِزُوا สามารถอ่านได้สองลักษณะ นักอ่านทั่ว ๆ ไปจะอ่านว่า วะลา ตัลมิซุ แต่มีนักอ่าน 1 ท่านที่ชื่อว่า Ya'kub อ่านว่า วะลา ตัลมุซุ โดยการใส่สระด็ออมมะฮ์ยฺที่บนอักษรมีม⁵⁷ แต่ทั้งสองลักษณะของการอ่านถือว่าถูกต้องที่สำคัญความหมายยังคงเหมือนเดิมไม่เปลี่ยนแปลง⁵⁸

4.5.3 ความหมายของคำว่าตั้งฉายา และคำว่าใส่ร้าย اللَّمَزُ وَالْتَنَابَرُ بِالْأَلْقَابِ

(อัล ลัมซุ วัล ตะนาบุซ บิล อัลก๊อบ) เชิงภาษาศาสตร์และทัศนยะบรรดามุฟัสสิรีน

⁵⁷ จากหนังสือ 413 : البشرية في تيسير القراءات العشر الكبرى ص :

⁵⁸ إتخاف فضلاء البشر ص: 397

อัลลัมซฺ คือ การตำหนิแบบลับ ๆ เช่นการใช้สายตา **قال : لمزه يلزمه** ويلزمه لمزا إذا عابه ورجل لماز ولمزة أي : عياب

อัลลัมซฺ ยังมีความหมายเป็นอย่างอื่นได้เช่น ผลัก ดัน ตี ตบ⁵⁹ **قال : 59** لمزه يلزمه لمزا إذا ضربه ودفعه

อบูอับดุลอะฮฺและอัซซุญญาณ⁶⁰ ได้กล่าวว่า “อัลลุมะชะฮฺ และอัลฮุมะชะฮฺ มีความหมายเดียวกันคือ ผู้ที่นินทา ใส่ร้าย และทำลายเกียรติของผู้อื่นเป็นอาจิดน”

Ibn Kathīr (1983: 8/481) ได้อ้างถึงคำพูดของท่านมูญาฮิด ท่านมูญาฮิดได้กล่าวว่า “ฮุมะชะฮฺคือการนินทา ใส่ร้าย และทำลายเกียรติที่ของผู้อื่น ด้วยกับมือและสายตา ส่วนลุมะชะฮฺ คือการนินทา ใส่ร้าย และทำลายเกียรติของผู้อื่น ด้วยกับลิ้น”

อัลนะบซฺ **النبز** คือการตั้งฉายาให้กันและกันแบบอ้อมงคล⁶¹ เช่น **نبره نبرا** أي لقبه وفلان ينبر بالصبيان أي يلقبه

อัลอัลก็อบ **هو النبز جمع لقب** คือการตั้งฉายาใช้เรียกชื่อคนที่ไม่ใช่ชื่อของตัวเอง แบ่งออกเป็น 3 ประเภทคือ ตั้งฉายาเพื่อยกย่อง เพื่อเป็นที่รู้จัก เพื่อให้เห็นความบกพร่อง⁶²

ทัศนะบรรดามุฟัสสิรีนให้ความหมายของคำว่า **اللمز** อัลลัมซฺในอายะฮฺดังกล่าวมี ดังนี้

al-Tabārīy (2000: 26/131-132) ได้อ้างถึงคำพูดของท่านอิบนุ อับบาส มูญาฮิด และ เกาะตาตะฮฺ พวกเขาได้กล่าวว่า “หมายถึง อย่าทิ่มแทงซึ่งกันและกันไม่ว่าจะต่อหน้าหรือลับหลัง”

al-Qutubīy (2003: 16/327) ได้อ้างถึงคำพูดของท่านอัลฎะฮาก ท่านอัลฎะฮากได้กล่าวว่า “หมายถึง อย่าได้สาปแช่งซึ่งกันและกัน”

จากทัศนะของบรรดามุฟัสสิรีนที่ได้นำเสนอมาช่างต้นนี้ ผู้วิจัยเห็นว่าทั้งสองทัศนะมีความหมายเหมือนกัน ตรงกัน อันเนื่องมาจากการสาป แช่ง ซึ่งกันและกัน เป็นส่วนหนึ่งของการทำงานไม่ว่าจะต่อหน้าหรือลับหลัง

ทัศนะบรรดามุฟัสสิรีนให้ความหมายของคำว่า **نبر باللقاب** นะบซฺ บิลอัลก็อบ ในอายะฮฺดังกล่าวมี ดังนี้

⁵⁹ จากหนังสือ 481/8 الجامع لأحكام القرآن للقرطبي

⁶⁰ จากหนังสือ 36/5 معاني القرآن واعرابه للزجاج

⁶¹ จากหนังสือ 328/16 ولسان العرب 413/5 مادة نبر الجامع لأحكام القرآن للقرطبي

⁶² จากหนังสือ 467/7 زاد الميسر

al-Tabārīy (2000: 26/131-132) ได้อ้างถึงคำพูดของท่านอิบนุ เซด ท่านอิบนุ เซด ได้กล่าวว่า “การเรียกชื่อคนที่เป็นมุสลิมด้วยกับพฤติกรรมที่เลวทราม เช่น ยา ซานี ยา สารีก ยา ฟาลิก”

al-Qutubīy (2003: 16/328-329) ได้อ้างถึงคำพูดของท่านอิบนุ อับบาส อัลฮะซัน สะอีด บิน ญุบัยร อะฮฺมัด อัครอสานีย์ และอัลกุฎฎีย์ ได้กล่าวว่า “การเรียกชื่อศาสนาเดิมของคนที่เป็นมุสลิม ก่อนการเข้ารับอิสลามเช่น ยา ยะฮฺดูยฺน ยา นัศรอญียฺน”

al-Shaw kānīy (1998: 5/65) ได้อ้างถึงคำพูดของท่านอิกริมะฮฺ ท่านอิกริมะฮฺได้กล่าวว่า “คำพูดของคน ๆ หนึ่ง ที่ใช้พูดกับอีกคนหนึ่ง เช่น ยา กาฟิร ยา มุนาฟิิก”

จากทัศนะของบรรดามุฟตีฮีนที่ได้นำเสนอมาข้างต้นนั้น ผู้วิจัยเห็นว่าทั้งสามทัศนะมีความหมายเหมือนกัน ตรงกัน คือ อัลลอฮฺ ﷻ ได้ห้ามบรรดามุอฺมินผู้ศรัทธาจากการตั้งฉายาให้กันและกัน ไม่ว่าจะป็นชื่อหรือคุณลักษณะที่น่ารังเกียจ โดยไม่มีข้อยกเว้นแต่ประการใด แต่ก็มีมุสลิมบางท่านให้ความเห็นว่าเป็นสิ่งที่อนุญาต ดังหลักฐานที่แสดงไปข้างต้นแล้วนั้น ผู้วิจัยจึงขอสรุปว่าพฤติกรรมดังกล่าวเป็นเป็นสิ่งที่ต้องห้าม ฮะรอม เพราะเป็นพฤติกรรมที่ทำให้พี่น้องมุสลิมต้องได้รับความเดือดร้อน ผลกระทบ เสื่อมเสียชื่อเสียง ตามนัยยะแห่งอายะฮฺอัลกุรอานนี้

4.5.4 ฮุกุมการตั้งฉายาและการใส่ร้ายตามหลักการอุศูลฟิฮย

จากการศึกษาพบว่า การใส่ร้ายป้ายสีนั้น เป็นเรื่องเกี่ยวกับมารยาท มิได้เกี่ยวกับเรื่องอิดาติแต่อย่างใด ซึ่งส่วนใหญ่มักจะพบว่าข้อห้ามอันใดที่ปรากฏอยู่ในอัลกุรอานและฮะดีษที่เกี่ยวข้องกับเรื่องมารยาทนั้น ส่วนมากแล้วจะมีลักษณะฮุกุมอยู่ในระดับมักรูฮฺ ไม่ใช่ฮะรอม แต่มีเงื่อนไขว่า เรื่องมารยาทดังกล่าวจะต้องไม่ส่งผลกระทบต่อ สร้างความเสื่อมเสีย และสร้างความเดือดร้อนให้กับบุคคลอื่น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับ al-‘Usaimīn (2013: 121) ได้กล่าวว่า “ข้อห้ามในอิสลามแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ ข้อห้ามที่เกี่ยวข้องกับเรื่องอิดาติ และข้อห้ามที่เกี่ยวข้องกับเรื่องมารยาท ข้อห้ามใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องอิดาติจะต้องละทิ้งโดยเด็ดขาด เพราะถือว่าเป็นสิ่งที่ฮะรอม ข้อห้ามใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องมารยาทส่วนมากแล้วพบว่าเป็นสิ่งที่มักรูฮฺเท่านั้น และจะต้องไม่เกี่ยวพันหรือสร้างความเดือดร้อนให้กับบุคคลอื่น ๆ มิฉะนั้นจะถือว่าเป็นสิ่งที่ฮะรอมทันที”

จากการศึกษาประโยคสำนวนโวหารในอายะฮฺที่ 11 สุเราะฮฺอัลฮุญุรอต ผู้วิจัยพบว่าป็นสำนวนการห้ามตามหลักภาษาอาหรับหมายถึง การห้ามอย่างเด็ดขาด ซึ่งสอดคล้องกับ ‘Aalī al-Namlah (n.d.: 10) สำนวนอายะฮฺที่ 11 สุเราะฮฺอัลฮุญุรอต เป็นสำนวนการห้ามในรูปแบบที่ชัดเจน ตามหลักภาษาอาหรับหากคำกริยาปัจจุบันกาลนำหน้าด้วยคำว่า “ลา” (لا) มีความหมายว่าห้ามเด็ดขาด (الفعل المضارع المقرون بلا الناهية)

ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่าการใส่ร้ายป้ายสี เป็นมารยาท ที่ต้องห้ามอยู่ในระดับที่ฮะรอม อันเนื่องจากว่าเป็นมารยาทที่ส่งผลกระทบ สร้างความเดือดร้อน และความเสื่อมเสีย ให้กับบุคคลอื่น ๆ

จากการศึกษาผู้วิจัยพบว่า การตั้งฉายา เป็นเรื่องเกี่ยวกับมารยาท มิได้เกี่ยวกับเรื่องอิบาดัตแต่อย่างใด ซึ่งส่วนใหญ่มักจะพบว่าข้อห้ามอันใดที่ปรากฏอยู่ในอัลกุรอานและฮะดีษที่เกี่ยวข้องกับเรื่องมารยาทนั้น ส่วนมากแล้วจะมีลักษณะฮุกมอยู่ในระดับมักรูฮ ไม่ใช่ฮะรอม แต่มีเงื่อนไขว่า เรื่องมารยาทดังกล่าวจะต้องไม่ส่งผลกระทบ สร้างความเสื่อมเสีย และสร้างความเดือดร้อนให้กับบุคคลอื่น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับ al-'Usaimīn (2013: 121) “ข้อห้ามในอิสลามแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ ข้อห้ามที่เกี่ยวกับเรื่องอิบาดะฮ์ และข้อห้ามที่เกี่ยวกับเรื่องมารยาท ข้อห้ามใด ๆ ที่เกี่ยวกับเรื่อง อิบาดะฮ์ฮุกมจะต้องละทิ้งโดยเด็ดขาด เพราะถือว่าเป็นสิ่งที่ฮะรอม ข้อห้ามใด ๆ ที่เกี่ยวข้องเรื่องมารยาทส่วนมากแล้วพบว่าเป็นสิ่งที่มักรูฮเท่านั้น และจะต้องไม่เกี่ยวพันหรือสร้างความเดือดร้อนให้กับบุคคลอื่น ๆ มิฉะนั้นจะถือว่าเป็นสิ่งที่ฮะรอมทันที”

จากการศึกษาประโยคสำนวนโวหารในอายะฮ์ที่ 11 สุเราะฮ์อัลฮุกุร้อต ผู้วิจัยพบว่าเป็นสำนวนการห้ามตามหลักภาษาอาหรับหมายถึง การห้ามอย่างเด็ดขาด ซึ่งสอดคล้องกับ 'Aalī al-Namlah (n.d.: 10) สำนวนอายะฮ์ที่ 11 สุเราะฮ์อัลฮุกุร้อต สำนวนการห้ามในรูปแบบที่ชัดเจน ตามหลักภาษาอาหรับหากคำกริยาปัจจุบันกาลนำหน้าด้วยคำว่า “ลา” (لا) มีความหมายว่า ห้ามเด็ดขาด (الفعل المضارع المقرون بلا الناهية)

จากการศึกษาอายะฮ์ที่ 11 สุเราะฮ์อัลฮุกุร้อต ผู้วิจัยพบว่า ฮุกมการตั้งฉายานั้น เป็นที่อนุญาต⁶³ และไม่อนุญาต⁶⁴ ซึ่งสอดคล้องกับ Ibu-Hajar al-Asqalānīy (1996: 10/483) ได้กล่าวว่า “ไม่เป็นที่อนุญาตให้มุสลิมคนหนึ่งคนใดตั้งฉายาให้พี่น้องของเขาจากสิ่งที่น่ารังเกียจ ไม่ว่าจะ เป็นชื่อหรือคุณลักษณะที่พี่น้องของเขาไม่ชอบ⁶⁵ หากฉายาที่ตั้งนั้นเป็นที่ชื่นชอบ เช่น เราะฮ์สุลตั้งฉายาให้กับอบูบักร ว่า อัศซิดดิก ให้กับอุมร์ ว่า อัลฟารุก ให้กับอูษมาน ว่า ซุลนุร็อย เป็นต้น ถือว่าเป็นสิ่งที่อนุญาต หรือมุสตะฮับ”⁶⁶

อายะฮ์อัลกุรอานจำนวนมากที่บ่งชี้ว่า การใส่ร้ายป้ายสี และการตั้งฉายา ที่ จะก่อให้เกิดความบาดหมาง และเป็นศัตรูซึ่งกันและกัน เป็นสิ่งที่ต้องห้าม ฮะรอมในอิสลาม เช่น

⁶³ ญาอิซ หรือ มุสตะฮับซะ ขึ้นอยู่กับว่าบุคคลที่ถูกตั้งฉายานั้นชอบหรือพอใจหรือไม่

⁶⁴ ฮะรอม หรือ มักรูฮ ขึ้นอยู่กับว่าบุคคลที่ถูกตั้งฉายานั้นชอบหรือพอใจหรือไม่

⁶⁵ จากหนังสือ 154/6 روح المعاني

⁶⁶ จากหนังสือ 329/16 الجامع لأحكام القرآن للقرطبي

อัลลอฮฺ ﷻ ตรัสว่า

﴿وَلَا تَلْمِزُوا أَنْفُسَكُمْ وَلَا تَنَابَزُوا بِاللِّقَابِ بِنَسِ الْفُسُوقِ
بَعْدَ الْإِيمَانِ وَمَنْ لَمْ يَتُبْ فَأُولَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ﴾

(الحجرات : 11)

ความว่า “และพวกเจ้าอย่าได้ตำหนิตัวของพวกเจ้าเอง และอย่าได้เรียกกันด้วยฉายาที่ไม่ชอบ ช่างเลวทรามจริง ๆ ที่บรรดาผู้ศรัทธาจะเรียกกันว่าเป็นผู้ฝ่าฝืน ภายหลังจากที่ได้มีการศรัทธากันแล้ว และผู้ใดไม่สำนึกผิด คนเหล่านั้นคือบรรดาผู้อธรรม”

(อัลสุญรอต: 11)

จากการศึกษาผู้วิจัยพบว่าสิ่งที่ได้รับจากอายะฮ์อัลกุรอานข้างต้นมี ดังนี้

1. อัลลอฮฺได้ห้ามการใส่ร้ายป้ายสีและการตั้งฉายา เพราะการห้ามกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดที่ปรากฏอยู่ในอัลกุรอานนั้นถือว่าเป็นสิ่งที่ฮะรอม (النهي يقتضي التحريم) จนกว่าจะมีหลักฐานอื่นมาสนับสนุนบ่งชี้ไปเป็นฮุกมอื่น
2. เป็นการเตือนให้ออกห่างจากพฤติกรรมเลวทรามดังกล่าว เพราะประโยคใดก็ตามในภาษาอาหรับที่มีคำว่า⁶⁷ بنس นำหน้าประโยคจะหมายถึงการส่ำทับ ตำหนิ ติเตียน ถึงพฤติกรรมอันชั่วร้าย
3. คุณลักษณะของคำว่า “อัลฟุสุก” الفسوق ในโองการนี้หมายถึง การฝ่าฝืนคำสั่งของ อัลลอฮฺ ด้วยการหันไปทำสิ่งที่ชั่วช้า เลวทราม (الفسوق هو الخروج عن طاعة الله إلى معصيته)
4. เป็นการเตือน เป็นการสัญญา เป็นการขู่ หากยังไม่กลับเนื้อกลับตัวเตาบัตตัวต่ออัลลอฮฺ พึงทราบเถิด พวกเขาเหล่านั้นเป็นผู้ฝ่าฝืนและอธรรมยิ่ง
5. การลงโทษอันเจ็บแสบจากอัลลอฮฺนั้น มีไว้ให้สำหรับผู้ที่จะเมิด ฝ่าฝืนและอธรรมเสมอ

อีกหนึ่งโองการที่ปรากฏอยู่ในอัลกุรอาน บ่งชี้ถึงผู้ที่ชอบนิทา ใส่ร้ายป้ายสีบุคคลอื่นเป็นอาจิดิน ว่าจะได้รับความวิบัติ หายนะ

⁶⁷ อ่านว่า บิอสะ แปลว่าช่างเลวสันดี

อัลลอฮฺ ﷻ ตรัสว่า

﴿وَيْلٌ لِّكُلِّ هُمَزَةٍ لُّمَزَةٍ﴾

(الهمزة : 1)

ความว่า “ความหายนะจงประสบแก่ทุกผู้ินทาและใส่ร้ายผู้อื่น”

(อัลฮุมมะชะฮฺ: 1)

Ibu-Hajar al-Asqalānī (1996: 10/480) ท่านเราะสูล ﷺ ได้กล่าวว่า “แท้จริงเลือดเนื้อ ทรัพย์สินสมบัติ เกียรติยศ ศักดิ์ศรี ของพวกท่าน เป็นสิ่งที่ต้องห้ามสำหรับพวกท่านแล้ว (ห้ามละเมิด)”⁶⁸

4.6 ห้ามสอดแนม التجسس (อัดตะญัสสุต)

4.6.1 อรรถาธิบายอายะฮฺที่ 12 สูเราะฮฺอัลฮุญรอตโดยสรุป

อัลลอฮฺ ﷻ ตรัสว่า

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اجْتَنِبُوا كَثِيرًا مِّنَ الظَّنِّ إِنَّ بَعْضَ الظَّنِّ إِثْمٌ
وَلَا تَحْسَسُوا...﴾

(الحجرات، جزء من الآية : 12)

ความว่า “โอ้ศรัทธาชนทั้งหลาย! พวกเจ้าจงปลีกตัวให้พ้นจากส่วนใหญ่ของการสงสัย แท้จริงการสงสัยบางอย่างนั้นเป็นบาป และพวกเจ้าอย่าสอดแนม...”

(อัลฮุญรอต ส่วนหนึ่งของอายะฮฺ :12)

จากการศึกษาอายะฮฺอัลกุรอานข้างต้นพบว่า การสอดแนมเพื่อมุ่งหาความลับ ความบกพร่อง ความไม่ดีงามของผู้อื่น เป็นมารยาทที่น่ารังเกียจ และเป็นพฤติกรรมต้องห้ามในอิสลาม ซึ่งสอดคล้องกับทัศนะนั้นักวิชาการ ดังนี้

al-Tabārīy (2000: 26/135) ได้อธิบาย وَلَا تَحْسَسُوا ว่า “อย่าได้ค้นหาความลับของคนหนึ่งคนใดเพื่อเปิดเผยความบกพร่องของเขา แต่จงพิจารณาการกระทำของเขาจากภายนอก ไม่ว่าสิ่งนั้นจะดีหรือไม่ก็ตาม”

⁶⁸ การินทา ใส่ร้ายป้ายสี ถือเป็นละเมิดเกียรติยศ ศักดิ์ศรี ของผู้อื่น

al-Sa'dīy (2000: 5/73) ได้อธิบาย وَكَلَّ تَحَسُّسًا ว่า “อย่าได้เสาะแสวงหาความลับ หรือสิ่งที่พึงสงวนของบรรดามุสลิมิน”

4.6.2 ความหมายของคำว่าสอดแนม التَّحَسُّس (อัดตะอู๊สสุส) เชิงภาษาศาสตร์ และทัศนะบรรดามุฟตีลีน

อัดตะอู๊สสุส มาจากคำว่า อัลอู๊สสุس الحس หมายถึงการสัมผัสด้วยมือ ส่วนคำว่า ตะอู๊สสุส หมายถึง การตรวจ ค้นหา ส่วนคำว่า อู๊สสุส หมายถึง การค้นหา สืบเสาะหาข่าว แล้วนำมารายงาน

Mu‘ammar al-Taymīy (n.d.: 2/220) ได้กล่าวว่า “คำว่า ตะอู๊สสุส และ ตะฮั๊สสุส มีความหมายเดียวกัน ซึ่งแปลว่า การค้นหา”

Muhammad Azharīy Abīy-Mansūr (2000: 10/448) ได้กล่าวว่า “ตะอู๊สสุส หมายถึงการเสาะแสวงหาข่าวให้ผู้อื่น ส่วนตะฮั๊สสุสนั้น หมายถึงการเสาะแสวงหาข่าวให้ตนเอง”

Muhammad Ibn-Mansūr (n.d.: 6/38) ได้กล่าวว่า “ตะอู๊สสุส หมายถึง การค้นหาความลับ ส่วนตะฮั๊สสุสนั้น หมายถึงการสอดรับฟัง”

Ibn Kathīr (1983: 7/379) ได้กล่าวว่า “ตะอู๊สสุส ส่วนมากแล้วจะเข้าไปในทางที่ชั่วช้า เลวทราม ส่วนตะฮั๊สสุสนั้น จะเข้าไปในทางที่ดี” เช่น

อัลลอฮฺ ﷻ ตรัสว่า

﴿ يَا بَنِيَّ اذْهَبُوا فَتَحَسَّسُوا مِنْ يُوسُفَ وَأَخِيهِ وَلَا تَيْسَّرُوا مِنْ رَوْحِ اللَّهِ... ﴾

(يوسف، جزء من الآية : 87)

ความว่า “โอ้ลูกรัก พวกเจ้าจงไปสืบข่าวของยูซุฟ และน้องของเขา และพวกเจ้าอย่าเบื่อง่ายต่อความเมตตาของอัลลอฮฺ...”

(ยูซุฟ ส่วนหนึ่งของอายะฮฺ : 87)

ทัศนะของบรรดามุฟตีฮีนที่มีต่อคำว่า **الحسس** (อิตตะฮุสสุส)

Ibu-Jawzīy (1983 :7/471) ได้อ้างถึงคำพูดของท่านเกาะตาตะฮฺ ท่านเกาะตาตะฮฺ ได้กล่าวว่า “พวกท่านรู้ไหม อะไรคือ ตะฮุสสุส และตะหฺสสุส ? มันคือการเฝ้าติดตาม สอดส่องความบกพร่อง ความไม่ดีงามของผู้อื่น เพื่อรอการเปิดเผย”

al-Suyūtiy (1993: 7/567) ได้กล่าวว่า “การที่อัลลอฮฺ ﷻ เรียกว่า ตะฮุสสุส เปรียบได้ดังสุนัขที่คอยค้นหาและสอดแนมอยู่ตลอดเวลา”

al-Tabāriy (2000: 26/135) ได้อ้างถึงคำพูดของท่านอิบนุอับบาส ท่านอิบนุอับบาสได้ กล่าวว่า “อัลลอฮฺทรงห้ามบรรดามุอฺมินจากการติดตามหาความลับของบรรดามุอฺมิน”

จากการศึกษาทัศนะต่าง ๆ ของบรรดามุฟตีฮีนข้างต้นนั้น ผู้วิจัยพบว่า “การเสาะ แสวงหา ติดตาม ความไม่ดีงามของผู้อื่น หรือความลับของผู้อื่น เพื่อรอการ เปิดโปงเปิดเผย” เป็นพฤติกรรมที่ชั่วช้า เลวทรามยิ่ง เป็นการกระทำที่น่าตำหนิอย่างยิ่ง

4.6.3 สุขุมการสอดแนม ตามหลักการอุศูลฟิกฮฺ

จากการศึกษาอายุอะฮฺที่ 12 สุเราะฮฺอัลฮุญรฺหรือตพบว่าการสอดแนม หรือการจารกรรมข้อมูล เป็นเรื่องเกี่ยวกับมารยาท เป็นพฤติกรรมที่น่าตำหนิ และไม่สมควรอย่างยิ่งในการปฏิบัติ ถ้าหากการสอดแนม หรือจารกรรมข้อมูลเพื่อเปิดโปงข้อบกพร่องของผู้อื่นให้ได้รับความเสียหายแล้วด้วยนั้น การสอดแนมในลักษณะเช่นนี้ ถือว่า เป็นสิ่งที่ต้องห้าม ฮะรอม เป็นหนึ่งในบาปใหญ่ ด้วยกับโองการของอัลลอฮฺและคำพูดเราะฮฺสุลของพระองค์ ซึ่งตรงกับ al-Zahabīy (n.d.: 259) ได้กล่าวว่า “เป็นมารยาทและพฤติกรรมอันชั่วช้า ตำทราวม จำเป็นที่บรรดามุสลิมพึงควรระวังเป็นอย่างมาก และออกห่าง เพื่อไม่ให้ตกอยู่ในบริบทดังกล่าวนี้”

al-‘Usaimīn (2013: 121) ได้กล่าวว่า “ข้อห้ามในอิสลามแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ ข้อห้ามที่เกี่ยวกับเรื่องอิบาตะฮฺ และข้อห้ามที่เกี่ยวกับเรื่องมารยาท ข้อห้ามใด ๆ ที่เกี่ยวกับเรื่องอิบาตะฮฺ วาญิบจะต้องละทิ้งโดยเด็ดขาด เพราะถือว่าเป็นสิ่งที่ฮะรอม ข้อห้ามใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องมารยาทส่วนมากแล้วพบว่า เป็นสิ่งที่มักถูฮฺแทนั้น และจะต้องไม่เกี่ยวพันหรือสร้างความเดือดร้อนให้กับบุคคลอื่น ๆ มิฉะนั้นจะถือว่าเป็นสิ่งที่ฮะรอมทันที”

จากการศึกษาประโยคสำนวนโวหารในอายุอะฮฺที่ 12 สุเราะฮฺอัลฮุญรฺหรือต ผู้วิจัยพบว่า เป็นสำนวนการห้ามตามหลักภาษาอาหรับหมายถึง การห้ามอย่างเด็ดขาด ซึ่งสอดคล้องกับ ‘Aalī al-Namlah (n.d.: 10) สำนวนอายุอะฮฺที่ 12 สุเราะฮฺอัลฮุญรฺหรือตเป็นสำนวนการห้ามใน

รูปแบบที่ชัดเจน ตามหลักภาษาอาหรับหากคำกริยาปัจจุบันกาลนำหน้าด้วยคำว่า “ลา” (لا) มีความหมายว่าห้ามเด็ดขาด (الفعل المضارع المقرون بلا الناهية)

แต่ในบางครั้ง การสอดแนม หรือการจารกรรมข้อมูล เป็นเรื่องที่มีข้อยกเว้น หากการสอดแนม หรือการจารกรรมข้อมูลนั้น ส่งผลให้เกิดประโยชน์อันสูงสุด เช่น การสอดแนมหาข่าวของฝ่ายศัตรู ในภาวะสงคราม เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับ Kay Ruddīn al-Zarkālīy (2002: 4/327) ได้อ้างคำพูดของท่านอัลมาวีรดี⁶⁹ ท่านอัลมาวีรดีได้กล่าวว่า “การสอดแนม การจารกรรมข้อมูล สามารถกระทำได้ หากว่าเป็นประโยชน์อันสูงสุด”

Ibn Hajar al-Asqalānīy (1996: 10/497) อัลนะวะวีและอิบนุชะญัร ได้กล่าวว่า “การสอดแนม การจารกรรมข้อมูล สามารถกระทำได้ หากเป็นการช่วยเหลือคนไม่ให้พบกับความหายนะ”

อายะฮ์อัลกุรอาน ที่มาสนับสนุนเรื่องการห้ามสอดแนม หรือห้ามจารกรรมข้อมูล มีดังนี้

อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اجْتَنِبُوا كَثِيرًا مِّنَ الظَّنِّ إِنَّ بَعْضَ الظَّنِّ إِثْمٌ
وَلَا تَحَسَّسُوا... ﴾

(الحجرات، جزء من الآية : 12)

ความว่า “โอ้ศรัทธาชนทั้งหลาย! พวกเจ้าจงปลีกตัวให้พ้นจากส่วนใหญ่ของการสงสัย แท้จริงการสงสัยบางอย่างนั้นเป็นบาป และพวกเจ้าอย่าสอดแนม...”

(อัลสุญรอต ส่วนหนึ่งของอายะฮ์ :12)

และยังมีฮะดีษอีกหลาย ๆ ตัวบทได้กล่าวถึงการห้ามสอดแนม ห้ามจารกรรมข้อมูล เช่น

รายงานจากท่านอบีฮุร็อยเราะฮ์⁷⁰ เราะฮิฎัลลอฮุอันฮุ ได้กล่าวว่า ท่านเราะฮูสูล ﷺ ได้กล่าวว่า “พวกท่านทั้งหลาย พึงระวังเรื่องการสงสัย เพราะการสงสัยนั้นคือสิ่งที่ตลบตะแลงที่สุด อย่าได้สอดแนม อย่าได้จารกรรมข้อมูล อย่าได้ซิงดิซิงเด่น อย่าได้อิจฉาริษา อย่าได้

⁶⁹ อับดุลอะซัน อลี บิน มุฮัมหมัด บิน สะบิ๊บ อัลมาวีรดี เสียชีวิตในปีที่ 450 ฮิจญ์เราะฮ์ศักราช al- A'alām 4/327

⁷⁰ จากหนังสือฟัตฮุลบารีย์ ฮะดีษเลขที่ 6066 และในเศาะฮิฮฺมุสลิม ฮะดีษเลขที่ 2563 - 2564

เป็นศัตรูกัน อย่าได้ลอบกัดและหันหลังให้กัน พวกท่านทั้งหลายจงเป็นบ่าวของอัลลอฮ์และเป็นพี่น้องกัน” (al-Bukharīy, 2008: 10: 499)

จากการศึกษาอายะฮ์อัลกุรอาน และอัลฮะดีษข้างต้นนั้น ผู้วิจัยเห็นว่า พฤติกรรมการสอดแนมและการจารกรรมข้อมูลของผู้อื่นเพื่อนำไปเปิดโปง แฉ ให้บุคคลอื่นได้รับรู้ และสร้างความอับอายนั้น เป็นสิ่งต้องห้าม ฮะรอม ยกเว้นหากการสอดแนม หรือการจารกรรมข้อมูลนั้นจะเป็นประโยชน์อันสูงสุดเพื่อที่จะช่วยเหลือบุคคล สังคม ประเทศชาติ ฯลฯ ที่กำลังจะได้รับอันตรายถึงขั้นต้องเสียเลือดเสียเนื้อ พฤติกรรมดังกล่าวถือว่าเป็นสิ่งที่ยกเว้น สามารถพึงกระทำได้เมื่อมีความจำเป็นจริง ๆ⁷¹

4.7 ห้ามการนินทา الغيبة (อัลชีบะฮ์)

อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า

﴿وَلَا يَغْتَبِ بَعْضُكُمُ بَعْضًا أَيُّحِبُّ أَحَدُكُمْ أَنْ يَأْكُلَ لَحْمَ أَخِيهِ مَيْتًا فَكَرِهْتُمُوهُ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ تَوَّابٌ رَحِيمٌ﴾

(الحجرات : 12)

ความว่า “และบางคนในหมู่พวกเจ้าอย่านินทาซึ่งกันและกัน คนหนึ่งในหมู่พวกเจ้านั้นชอบที่จะกินเนื้อพี่น้องของเขาที่ตายไปแล้ว กระนั้นหรือ? พวกเจ้าอย่ามเกลียดมัน และจงยำเกรงอัลลอฮ์เถิด แท้จริง อัลลอฮ์นั้นเป็นผู้ทรงอภัยโทษ ผู้ทรงเมตตาเสมอ”

(อัลฮุญรอต: 12)

4.7.1 อรรถาธิบายอายะฮ์ที่ 12 สุเราะฮ์อัลฮุญรอตโดยสรุป

อัลลอฮ์ ﷻ สั่งห้ามผู้ศรัทธาจากการพูดจาให้ร้ายหรือจากการนินทาผู้อื่น พระองค์ทรงบรรยายคุณลักษณะของผู้ที่ให้ร้ายผู้อื่นในรูปแบบที่เลวร้ายที่สุด ไว้ในอัลกุรอานว่าพวกเขาเหล่านั้นเปรียบเสมือนกับ “สุนัข” ดังที่อายะฮ์ข้างต้นได้กล่าวไว้แล้ว อัลลอฮ์ ﷻ เปรียบผู้ที่ชอบนินทาว่าเป็นดั่งเช่น “สุนัข” เพราะ “สุนัข” เป็นสัตว์ประเภทเดียวที่กินเนื้อศพของสุนัขด้วยกัน สัตว์ใหญ่เช่น “สิงโต” หรือแม้แต่ “หมาป่า” และ “สุนัขจิ้งจอก” ก็ไม่ได้ทำเหยื่อยังมัน หากลองสำรวจในสถานที่ที่ผู้คนมักมีการนัดพบปะ รวมตัวกัน จะสังเกตได้ว่าพวกเขาต่างกำลังกินเนื้อศพกันอยู่โดยผ่านการกล่าวร้ายนินทา ปัจจุบันน้อยคนนักที่พร้อมจะปกป้องเกียรติของพี่น้องมุสลิม หรือพยายามที่จะ

⁷¹ ในด้านกฎหมายของวิชาอุศูลฟิควัยได้กล่าวว่า الضرورة تبيح المحذورات

ช่วยให้พวกเขาพ้นจากเจตนาร้ายและคำครหาของผู้อื่น อัลกุรอานใช้ให้ผู้ศรัทธาควรตระหนักว่าการพูดจาให้ร้ายผู้อื่นลับหลังนั้นเป็นสิ่งต้องห้าม ความศรัทธาและความเชื่อของมุสลิมจะไม่สามารถสมบูรณ์ได้ จนกว่าบรรดาพี่น้องมุสลิมจะปลอดภัยจากพฤติกรรมชั่วร้ายที่เกิดจากการนินทา

Ahmad Ibn Hambal (2008: 2/224) ท่านเราะสูล ﷺ ได้กล่าวว่า “มุสลิม คือผู้ที่หลีกเลี่ยงจากการทำร้ายมุสลิมอีกคนหนึ่งด้วยลิ้นและมือทั้งสองข้างของเขาและมุฮาญีรีน (ผู้อพยพ ย้ายถิ่นฐานเพื่ออัลลอฮ์) นั้น คือผู้ที่ละทิ้งทุกสิ่งที่ยัลลอฮ์ทรงห้าม”

Abū Dawūd (n.d.: 4/27) เราะสูล ﷺ ได้กล่าวว่า “โอ้ ประชาชาติของฉัน ผู้ที่มีความเชื่อด้วยลิ้นของเขา หากแต่ความเชื่อนั้นไม่ได้เข้าไปในจิตใจของพวกเขา จงอย่านินทาพี่น้องมุสลิม จงอย่ามองหาความผิดของพวกเขา เพราะหากว่าใครก็ตามที่มองหาความผิดในพื้นที่ของเขายัลลอฮ์จะทรงมองหาความผิดในตัวเขาเช่นกัน และพระองค์จะมอบความอภัยให้แก่เขา ณ บ้านของพระองค์”

4.7.2 ความหมายของคำว่า การนินทา الغيبة (อัลชีบะฮ) เชิงภาษาศาสตร์และ

เชิงวิชาการ

Muhammad Ibn Mansūr (n.d.: 1/656) “การนินทา الغيبة (อัลชีบะฮ) เชิงภาษาศาสตร์ มาจากคำว่า اغتاب اغتابا หมายถึง การกล่าวถึงบุคคลที่สาม ในสิ่งที่ไม่ชอบ”

al-Tabāriy (2000: 6/136) “การนินทา الغيبة (อัลชีบะฮ) เชิงวิชาการ หมายถึง การกล่าวถึงสิ่งต่าง ๆ เกี่ยวกับบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่ตัวเขาเองก็ไม่ต้องการจะรับรู้ แม้ว่าสิ่งนั้นจะเป็นความจริงก็ตาม”

เราะสูล ﷺ ได้กล่าวว่า “ท่านทราบหรือไม่ว่า อะไรคือ การนินทา?” พวกเขา (เศาะฮาบะฮ) กล่าวว่า “อัลลอฮ์และศาสนทูตของพระองค์ผู้ดีที่สุดในสิ่งที่ดี” ศาสนทูตมุฮัมมัดจึงกล่าวต่อไปว่า “การนินทา นั้นหมายถึง การพูดเกี่ยวกับพี่น้องของท่านด้วยวิธีการที่พี่น้องของท่านไม่ชอบมัน” จากนั้นศาสนทูต มุฮัมมัดถูกถามต่อไปว่า “แล้วท่านมีความคิดเห็นอย่างไร หากความผิดที่เราได้กล่าวถึงพี่น้องของเราเป็นเรื่องจริง?” ศาสนทูตมุฮัมมัดจึงกล่าวว่า “หากแม้สิ่งที่ท่านได้กล่าวเกี่ยวกับพี่น้องของท่านเป็นเรื่องจริง แท้จริงแล้ว ท่านได้กระทำการนินทาเขา และหากว่าความผิดที่กล่าวนั้นมีได้เป็นเรื่องจริง แท้จริงแล้วมันคือการใส่ร้าย” (Muslim, 2001:2589)

จากการศึกษานิยามข้างต้นพบว่า “อัลชีบะฮ” มิได้เป็นเรื่องที่ถูกจำกัดเพียงแค่ “ลิ้น” เท่านั้น หากแต่ยังรวมไปถึงการแสดงออกด้วยกิริยาท่าทางอีกด้วย เช่น การเดินตามหลังคนพิการและเลียนแบบท่าทางของเขา หรือการแสดงท่าทางดูถูกผู้ใดผู้หนึ่งด้วยลิ้น

อัลลอฮฺ ﷻ ตรัสว่า

﴿وَيْلٌ لِّكُلِّ هُمَزَةٍ لُّمَزَةٍ﴾

(الهمزة : 1)

ความว่า “ความหายนะจงประสบแก่ทุกผู้นินทาและใส่ร้ายผู้อื่น”

(อัลฮุมมะซะฮะฮฺ: 1)

﴿وَلَا تُطْعُ كُلُّ حَلَّافٍ مَّهِينٍ ﴿۱۰﴾ هَمَّازٍ مَشَاءٍ بَنِيمٍ﴾

(القلم : 10-11)

ความว่า “และเจ้าอย่าปฏิบัติตามผู้ที่เป็นนักสาบานที่ต่ำช้า ผู้นินทาตระเวนใส่ร้ายผู้อื่น”

(อัลเกาะลัม:10-11)

4.7.3 ประเภทของการนินทา

al-Nawawīy (2011: 298-299) ได้กล่าวว่า “อัลฮีบะฮฺ มี 5 ประเภท”

1. การนินทาเกี่ยวกับลักษณะบุคลิกภาพของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง เช่น การกล่าวว่า บุคคลนั้น บุคคลนี้ตาบอด หัวล้าน สูง เตี้ย ดำ ขาว หรือการบรรยายลักษณะต่าง ๆ ที่ถือเป็นการตำหนิ การวิจารณ์ในทางไม่ดี ซึ่งเป็นสิ่งที่พวกท่านเองก็มีใครจะได้ยินเกี่ยวกับมัน เป็นต้น
2. การนินทาเกี่ยวกับวงศ์ตระกูล/บรรพบุรุษของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง การพูดจาถูกสบประมาทว่า พวกเขานั้นสืบเชื้อสายมาจากครอบครัวชั้นต่ำ หรือสืบเชื้อสายมาจากคนกวาดถนน หรือการกล่าวถึงลักษณะ ชีวิตความเป็นอยู่ของพวกเขาเพื่อเป็นดูถูก หรือสร้างความอับอายแก่เขา เป็นต้น
3. การนินทาเกี่ยวกับคุณสมบัติ/ลักษณะนิสัยของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง คือ การบรรยายลักษณะนิสัยของพวกเขาว่า เป็นคนหยิ่งยโส ตะกละ โอ้อวด ใจร้อน ทรนทราน มรรยาททราม หรือซึ่ซลาด เป็นต้น
4. การนินทาเกี่ยวกับคุณลักษณะของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ที่เป็นเรื่องทางโลก คือ การกล่าวถึงพวกเขาว่าเป็นคนพูดมาก กินเก่ง นอนเยอะ เห็นแก่ตัว ไม่ใส่ใจความเป็นไปของคนอื่น สกปรกและไม่ดูแลตัวเอง เป็นต้น

5. การนินทาใส่ร้ายเกี่ยวกับคุณลักษณะทางด้านศีลธรรมจรรยาของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง คือ การกล่าวร้ายว่าพวกเขาเป็นคนชั่วโมย โทก ขี้เมา ไม่ใส่ใจในความสะอาด ไม่เอาจริง เอาใจในการละหมาด ชอบนินทา ใส่ร้าย หรือไม่มีความรู้เกี่ยวกับศาสนาอิสลาม เป็นต้น

4.7.4 สุขุมการนินทาตามหลักอุศูลฟิกฮฺ

จากการศึกษาอายุอะฮฺที่ 12 สุเราะฮฺอัลฮุญญุฎ ผู้วิจัยพบว่าการนินทาเป็นเรื่องเกี่ยวกับมารยาท มิได้เกี่ยวกับเรื่องอิดาตแต่อย่างใด ซึ่งส่วนใหญ่มักจะพบว่าข้อห้ามอันใดที่ปรากฏอยู่ในอัลกุรอานและหะดีษที่เกี่ยวข้องกับเรื่องมารยาทนั้น ส่วนมากแล้วจะมีลักษณะสุขุมอยู่ในระดับ มักรูฮฺ ไม่ใช่ฮะรอม โดยมีเงื่อนไขว่า เรื่องมารยาทดังกล่าวนั้น จะต้องไม่ส่งผลกระทบต่อชื่อเสียง และสร้างความเดือดร้อนให้กับบุคคลอื่น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับ al-'Usaimīn (2013: 121) ได้กล่าวว่า “ข้อห้ามในอิสลามแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ ข้อห้ามที่เกี่ยวกับเรื่องอิดาตและข้อห้ามที่เกี่ยวกับเรื่องมารยาท ข้อห้ามใด ๆ ที่เกี่ยวกับเรื่องอิดาต ฮะรอมจะต้องละทิ้งโดยเด็ดขาด เพราะถือว่าเป็นสิ่งที่ฮะรอม ข้อห้ามใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องมารยาทส่วนมากแล้วพบว่าเป็นสิ่งที่มักรูฮฺเท่านั้น และจะต้องไม่เกี่ยวพันหรือสร้างความเดือดร้อนให้กับบุคคลอื่น ๆ มิฉะนั้นจะถือว่าเป็นสิ่งที่ฮะรอมทันที”

จากการศึกษาประโยคสำนวนโวหารในอายุอะฮฺที่ 12 สุเราะฮฺอัลฮุญญุฎ ผู้วิจัยพบว่าเป็นสำนวนการห้ามตามหลักภาษาอาหรับหมายถึง การห้ามอย่างเด็ดขาด ซึ่งสอดคล้องกับ 'Aalī al-Namlah (n.d.: 10) สำนวนอายุอะฮฺที่ 12 สุเราะฮฺอัลฮุญญุฎ เป็นสำนวนการห้ามในรูปแบบที่ชัดเจน ตามหลักภาษาอาหรับหากคำกริยาปัจจุบันกาลนำหน้าด้วยคำว่า “ลา” (لا) มีความหมายว่าห้ามเด็ดขาด (الفعل المضارع المقرون بلا الناهية)

และจากการศึกษาอายุอะฮฺที่ 12 สุเราะฮฺอัลฮุญญุฎ ผู้วิจัยพบว่าส่วนมากจากการนินทาจะส่งผลกระทบต่อชื่อเสียง สร้างความเดือดร้อนให้ผู้อื่นเสมอ เนื่องจากประเด็นนี้เองการนินทาจึงถือว่าเป็นบาปใหญ่ ฮะรอม ต้องห้ามอย่างเด็ดขาดด้วยกับอัลกุรอาน หะดีษ และอิญญ์มาอ⁷² ซึ่งสอดคล้องกับทัศนะนักวิชาการ ดังนี้

Ibu Kathīr (1983: 7/380) ได้กล่าวว่า “การนินทาจึงถือว่าเป็นบาปใหญ่ด้วยกับอัลกุรอาน หะดีษ และอิญญ์มาอฺ ที่จะต้องหลีกเลี่ยง และการนินทานั้นจะไม่นำสิ่งใดมานอกจากความแตกแยกในสังคม”

⁷² الجامع لأحكام القرآن القرطبي 337/16 والفتح 484/10 وابن كثير 380/7

al-Qurtubīy (2003: 16/337) ได้กล่าวว่า “การนินทาจึงถือว่าเป็นบาปใหญ่ด้วยกับอัลกุรอาน ฮะดีษ และอิญมาอ์ ที่จะต้องหลีกเลี่ยง และการนินทานั้นจะไม่นำสิ่งใดมา นอกจากความแตกแยกในสังคม”

อายะฮ์อัลกุรอานและฮะดีษ ได้กล่าวถึงการนินทาใส่ร้ายป้ายสีผู้อื่นนั้นเป็นบาปใหญ่ และสร้างความแตกแยกในสังคม เช่น อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า

﴿ وَلَا يَغْتَبَ بَعْضُكُمُ بَعْضًا أَيُّبُ أَحَدُكُمْ أَنْ يَأْكُلَ لَحْمَ أَخِيهِ مَيْتًا فَكَرِهْتُمُوهُ... ﴾

(الحجرات، جزء من الآية : 12)

ความว่า “และบางคนในหมู่พวกเจ้าอย่านินทาซึ่งกันและกัน คนหนึ่งในหมู่พวกเจ้านั้นชอบที่จะกินเนื้อพี่น้องของเขาที่ตายไปแล้ว กระนั้นหรือ? พวกเจ้าอย่าอมเกลียดมัน...”

(อัลฮุญรอต ส่วนหนึ่งของอายะฮ์ : 12)

ตัวบทจากอัลฮะดีษ⁷³ เช่น

حديث أبي هريرة، أن رسول الله صل الله عليه وسلم قال: ((أتدرون ما الغيبة؟)) قالوا: الله ورسوله أعلم. قال: ذكرك أخاك بما يكره قيل: أفرأيت إن كان في أخي ما أقول؟ قال: إن كان فيه ما تقول فقد اغتبتته، وإن لم يكن فيه، فقد بهتته))

รายงานจากท่านอบูฮุร็อยเราะฮ์ เราะฮะฮ์ ฎ็ลِّ ได้กล่าวว่า “ท่านทราบหรือไม่ว่า อะไรคือ การนินทา?” พวกเขา (เศาะฮาบะฮ์) กล่าวว่า “อัลลอฮ์และศาสนทูตของพระองค์ที่ดีที่สุด” ศาสนทูตมุฮัมมัดจึงกล่าวต่อไปว่า “การนินทานั้นหมายถึง การพูดเกี่ยวกับพี่น้องของท่านด้วยวิธีการที่พี่น้องของท่านไม่ชอบมัน” จากนั้นศาสนทูตมุฮัมมัด ถูกถามต่อไปว่า “แล้วท่านมีความคิดเห็นอย่างไรหากความผิดที่เราได้กล่าวถึงพี่น้องของเราเป็นเรื่องจริง?” ศาสนทูตมุฮัมมัด จึงกล่าวว่า “หาก แม้สิ่งที่ท่านได้กล่าวเกี่ยวกับพี่น้อง

⁷³ ยังมีฮะดีษอื่น ๆ ที่มาสันนิษฐานในเรื่องดังกล่าวและบ่งบอกว่าการนินทาเป็นเรื่องที่ฮะรอมบาปใหญ่ เช่นจากหนังสือ مسند أحمد

ของท่านเป็นเรื่องจริง แท้จริงแล้ว ท่านได้กระทำการนินทา เขา และหากว่าความผิดที่กล่าวนั้นมีได้เป็นเรื่องจริง แท้จริงแล้วมันคือการใส่ร้าย” (Muslim, 2001:2589)

4.7.5 สิ่งที่ได้ยกเว้นจากการนินทา

Ibn Hajar al-Asqalānī (1996: 10/486) กล่าวว่า “กรณีที่มีการนินทา ได้รับการอนุมัติ แม้ว่าการนินทานั้นเป็นสิ่งต้องห้าม แต่ก็มีบางกรณีที่มีการนินทา ได้รับการอนุมัติให้กระทำได้ภายใต้เงื่อนไขที่ว่าเมื่อกระทำแล้วจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชาติมุสลิม และการอนุญาตให้กระทำการนั้นจะต้องมีพื้นฐานมาจากเหตุผลอันชอบธรรมและถูกต้องตามหลักการ (ศาสนา) อีกทั้งเจตนา (ของผู้พูด) นั้นต้องบริสุทธิ์ด้วย”

al-Nawawīy (1998: 432) กรณีที่ “การนินทา” ได้รับการอนุมัติมี 6 ประการ ดังนี้

1. “การนินทา” เป็นที่อนุมัติสำหรับ “ผู้มีความทุกข์ใจ หรือผู้ที่ถูกกดขี่” ทั้งนี้ เพราะมันเป็นความจำเป็นแก่เขา ที่จะต้องเล่าเรื่องราวที่เขาได้ประสบต่อผู้บังคับบัญชา ผู้พิพากษา หรือ ผู้ที่มีอำนาจ หรือผู้ที่มีความสามารถที่จะให้ความยุติธรรมแก่เขา เพื่อให้เขาหลุดพ้นจากความทุกข์ เช่นนั้นแล้ว สิ่งที่เขาควรกล่าว (เมื่อต้องการเล่าเรื่องราวให้ผู้มีอำนาจในการตัดสินได้รับรู้) คือ “บุคคลนั้นได้กระทำผิดต่อฉัน” หรือ “บุคคลนั้นได้กระทำการเช่นนั้น...ต่อฉัน” หรือ “เขาผู้นั้นได้ยึดที่ดินของฉันไปอย่าง มิชอบธรรม” “เขาปฏิบัติต่อฉันด้วยความอยุติธรรม” เป็นต้น

2. แสวงหาความช่วยเหลือเพื่อที่จะเปลี่ยนแปลงเรื่องเลวร้าย (ให้กลายเป็นดี) หรือปฏิรูปพฤติกรรมที่ชั่วร้าย เช่น การกล่าวถึงความผิดของผู้กระทำผิด เพื่อต้องการให้เขานั้นแก้ไขเปลี่ยนแปลงตัวเอง (ให้กลับมาสู่หนทางที่ถูกต้อง) เช่น หากท่านสังเกตว่าเพื่อนของท่านไม่ยอมทำการละหมาด หรือมีนิสัยที่ชอบทำก่อกวน สร้างความลำบากใจแก่บรรดาสตรี เช่นนั้นแล้ว ท่านก็สามารถที่จะแจ้งต่อผู้ปกครองของเพื่อนให้รับทราบถึงพฤติกรรมเหล่านี้ โดยมีเจตนาที่จะช่วยเหลือให้เพื่อนเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีในขณะเดียวกัน ท่านจะต้องไม่กล่าวร้ายหรือเปิดเผยความผิดของเพื่อนในที่สาธารณะ อย่างไรก็ตาม มันย่อมเป็นการดีกว่า หากท่านจะให้การช่วยเหลืออย่างลับ ๆ เช่นเดียวกับกรณีที่ ว่า หากมีพนักงานคนหนึ่งพบเห็นเพื่อนร่วมงานของเขา กำลังทำการรับสินบนอยู่ เมื่อเป็นเช่นนั้นเขาควรที่จะแจ้งให้นายจ้างรับทราบ โดยมีจุดประสงค์เพื่อไม่ให้เกิดพฤติกรรมชั่วร้ายเช่นนี้อีก แต่หากว่า “เจตนา” ของเขามีได้กระทำไปเพื่อจุดประสงค์ดังกล่าว เช่นนั้นแล้วถือว่าเป็น “การนินทา กล่าวร้าย” (เล่าความผิดของบุคคลหนึ่งให้อีกบุคคลหนึ่งทราบ) นั้นเป็นที่ต้องห้ามสำหรับเขา

3. การขอคำชี้ขาดจากผู้รู้ (พีตวา) โดยขอคำปรึกษาจาก “มุฟตี” เกี่ยวกับปัญหาที่ได้ประสบ เช่น การกล่าวว่า “พ่อของฉัน/พี่ชายของฉัน/ภรรยาของฉันกระทำการ (เช่นนั้น

เช่นนี้) กับฉัน โปรดให้คำแนะนำแก่ฉันด้วยว่า ฉันควรจะทำอย่างไร” หรือ “ญาติ ของฉันได้ข่มเหง และไม่เป็นธรรมต่อฉัน (เช่นนั้น เช่นนี้) ฉันอยากทราบว่าเขามีสิทธิกระทำเช่นนั้นได้หรือไม่” “ฉันควรจะทำอย่างไรเพื่อที่จะยุติสิ่งนี้ และให้ได้มาซึ่งสิทธิอันชอบธรรม โดยไม่ต้องรู้สึกลำบากใจ” เป็นต้น

แม้ว่าการหาคำชี้ขาดนั้นจะ เป็นสิ่งที่อนุวัติ แต่กระนั้นก็ตามควรที่จะ ระมัดระวังการกล่าวถึงบุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการส่วนตัว โดยให้กล่าวในลักษณะเช่นนี้แทน เช่น “ท่านมีความคิดเห็นอย่างไร ต่อคนที่มีการกระทำเช่นนี้”

การใช้วิธีการดังกล่าวนี้ย่อมเป็นการดีกว่า เพราะไม่ได้มีการอ้างหรือพาดพิง บุคคลใดเป็นการส่วนตัว อย่างไรก็ตามการกล่าว “ชื่อ” ของบุคคลใดบุคคลหนึ่งนั้นก็สามารถกระทำ ได้ (ในบางสถานการณ์)

Ibn Hajar al-Asqalānī (1996: 9/510) จากการเล่าของท่านหญิง อาอิชะฮฺ ขอล้อลลอฮฺประทานความเมตตาต่อนางฮินด์ ภรรยาของท่านอบูสุฟยาน ได้กล่าวต่อศาสนทูต มุฮัมมัด ค็อลลัลลอฮฺ อะลัยฮิ วะสัลลิมว่า “อบู สุฟยานเป็นบุรุษที่มีความตระหนี่ เขาไม่ให้ค่าเลี้ยงดูที่ พอเพียงแก่ฉัน และลูก ๆ นอกเสียจากว่า ฉันจะหยิบเงินของเขาออกมาใช้โดยที่เขาไม่รับรู้” ศาสนทูต มุฮัมมัดจึงกล่าวว่า “จงเอาตามจำนวนที่เพียงพอแก่ท่านและลูกของท่านเถิด” ในกรณีนี้ ศาสนทูต มุฮัมมัดมิได้ห้ามฮินด์จากการกล่าวถึงชื่อของสามีนาง

4. การให้คำแนะนำตักเตือนแก่พี่น้องมุสลิมให้หลีกเลี่ยงจากการทำชั่ว มีหลาย ทักษะเกี่ยวกับเรื่องนี้

4.1 การกล่าวถึงผู้ที่ไม่มีความน่าเชื่อถือในฐานะ “ผู้รายงานอะดีซ” โดยมี หลักฐานสนับสนุนในการกล่าวอ้างอย่างชัดเจน เช่นนี้ถือเป็นสิ่งที่กระทำได้ตามข้อกำหนด ของ “ลิมะฮฺ” (ตามทัศนะของนักวิชาการหลายท่าน) และตามหลักการศาสนานั้น สิ่งนี้ก็ถือเป็นสิ่งจำเป็นที่ จะต้องแจ้งให้ประชาชาติรับรู้

4.2 การประณามถึงบุคคลใดบุคคลหนึ่งโดยตรงไปตรงมาแก่ผู้ที่มา สอบถามข้อมูล เกี่ยวกับบุคคลนั้น เช่นกรณีที่จะให้ยกลูกสาวเพื่อการแต่งงาน การเป็นหุ้นส่วนทาง ธุรกิจ หรือผู้ที่จะมาเป็นเพื่อนบ้านในอนาคต ฟาติมะฮฺ บินติ ก็อยซ์ ได้รายงานว่ “ในขณะที่ฉันมี อิสสระที่จะแต่งงานใหม่อีกครั้ง ฉันได้ถามท่านศาสนทูตว่า “มูอาวิยะฮฺ อิบน์ ออบู สุฟยานและอบู ญุอาฮฺม อิบน์ ฮิชฮาม ได้ขอฉันแต่งงาน” ศาสนทูตมุฮัมมัดจึงกล่าวว่า “อบู ญุอาฮฺม นั้น ไม่เคยดิ่งไม่ลงจากบ่า เขาเลย (เนื่องจากเขามักจะเดินทางอยู่เสมอ) ส่วนมูอาวิยะฮฺนั้นเป็นบุรุษที่ยากจนและปราศจากซึ่ง ทรัพย์สิน ท่านจงแต่งกับอุซามะฮฺ อิบน์ ซัยด์ เถิด” ดังนั้นฉันจึงแต่งกับเขา และอ้อลลอฮฺได้ประทาน ความดีงามแก่การแต่งงานครั้งนี้ และฉันก็มีความสุขกับเขา”

ถือเป็นเรื่องควรกระทำตามหลักการศาสนาที่จะกล่าวถึงสิ่งที่ท่านทราบเกี่ยวกับ บุคคลใดบุคคลหนึ่งที่เขาปรารถนาที่จะมีความสัมพันธ์ด้วย ไปตามความจริงโดยไร้ซึ่งอคติ โดยมีเจตนาที่จะให้คำแนะนำแก่พวกเขาเพื่ออนาคตของเขา

4.3 อีกกรณีหนึ่ง คือ เมื่อท่านพบว่า มีนักศึกษา (ศาสนา) บางคนกำลังเดินทางไปเพื่อแสวงหาความรู้จากกลุ่มบิดอะฮฺ หรือกลุ่มคนที่มีลักษณะไม่เป็นที่น่าเชื่อถือ และท่านเกรงว่า มันจะมีผลกระทบต่อพวกเขา (ทางด้านความคิดและหลักการศาสนา) ในสถานการณ์เช่นนี้ ท่านจำเป็นต้องให้คำแนะนำพวกเขาเกี่ยวกับกลุ่มคนเหล่านั้น และแสดงให้พวกเขาเห็นว่าเจตนาของท่านนั้นเกิดจากความหวังดีและต้องการให้คำแนะนำ เพราะนี่ก็เป็นอีกหนึ่งปัญหาที่ทำให้คนส่วนใหญ่เกิดความสับสน เนื่องจากบางครั้ง ผู้ให้คำแนะนำได้กระทำไปโดยปราศจากความอิฉาเราะฮฺ (กลุ่มคนอีกกลุ่ม) แต่บางครั้งซัยยิดอนก็อาจล่อลวงพวกเขา (ผู้ให้คำแนะนำ) ในเรื่องนี้ ซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้พวกเขาเชื่อว่าสิ่งที่พวกเขากระทำ เป็นการให้คำแนะนำที่เกิดจากความเห็นอกเห็นใจ หากแต่ความเป็นจริงมิได้เป็นเช่นนั้น ดังนั้นจึงควรตรวจสอบความรู้สึกและจุดประสงค์ก่อนการจะให้คำแนะนำต่อใคร

4.4 การแจ้งต่อ “ผู้นำ” “ผู้ปกครอง” ให้รับทราบเกี่ยวกับบุคคลที่ไม่สามารถทำงานได้อย่างสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพ อันเป็นสาเหตุทำให้ประชาชาติมุสลิมได้รับความเดือดร้อนเนื่องมาจากความไร้ ประสิทธิภาพนี้ ยิ่งไปกว่านั้น หากบุคคลดังกล่าวมีบทบาททางด้าน การเป็นผู้นำ และไม่ปฏิบัติภารกิจได้อย่างสมบูรณ์ เนื่องจากเขาไร้ซึ่งความสามารถ หรือละเลยเพิกเฉยต่อหน้าที่ ในกรณีดังกล่าวนี้จำเป็นต้องมีการแจ้งให้ผู้ที่มิอำนาจ หรือมีตำแหน่งสูงกว่าให้รับทราบ ทั้งนี้เพื่อเป็นการแก้ไขสถานการณ์ให้ดีขึ้นและให้ผู้ที่มีความสามารถมาทำหน้าที่แทน

4.5 การเรียกบุคคลใดบุคคลหนึ่งด้วย “ฉายา” (ที่ ถูกตั้งมาจากจุดด้อย หรือจุดบกพร่องทางร่างกายของเขา) เนื่องจากเขาเป็นที่รู้จักของคนทั่วไปด้วย “ฉายา” นั้น ๆ เช่น “เป้” “บอด” “ตาฟาง” “หนวก” “เหล่” เป็นต้น เช่นนั้นก็เป็นที่อนุมัติให้เรียกเขาด้วย “นาม เช่นนั้น” ได้ โดยมีจุดประสงค์เพื่อการระบุงูจะจงบุคคลคนหนึ่งเท่านั้น แต่ถือเป็นเรื่องต้องห้าม หากจะเรียกเขาจาก “ฉายา” เพื่อสร้างความอับอายแก่เขา

4.6 บุคคลที่ออกนอกหลักการของศาสนาและไม่มีความรู้สึกเสียใจต่อการกระทำชั่วที่เป็นที่กล่าวถึงของเขา เช่น ผู้ที่อื้ออวดเกี่ยวกับการดื่มสุรา การทำร้ายและลักทรัพย์ผู้อื่น หรือการทำผิดประเวณีของเขาอย่างเปิดเผย เช่นนั้นแล้ว ถือเป็นเรื่องที่อนุมัติให้มีการกล่าวถึงการกระทำชั่วของบุคคลเหล่านั้นต่อประชาชาติมุสลิม อย่างไรก็ตาม ก็ไม่อนุญาตให้มีการกล่าวถึงความผิดที่เขากระทำอย่างลับ ๆ

ท่านอุมร์ อิบน์ อัลค็อฏฏอบ ได้กล่าวว่า “จงอย่าให้มีการ “เคาะพณ์บถือ” ต่อบุคคลที่กระทำผิดหรือผู้ไร้ศีลธรรมที่กล่าวถึงความผิดของตัวเองอย่างเปิดเผย”

ท่าน อีซ ซอลตุ อิบน ดาริฟ ได้ถาม ท่านอัล หะซัน ว่า “การที่บุคคลหนึ่งเล่าเรื่องราวความผิดของตนเองอย่างเปิดเผย เช่นนี้ถือว่าเป็น “การนินทา” หรือไม่ ท่านอัลหะซันกล่าวว่า “ไม่”

จากการศึกษาพบว่า 6 ประการข้างต้นนั้น บรรดาอุลามาอส่วนมากได้ทำการอิจญ์มาเอาไว้⁷⁴

4.7.6 ะรอมในการรับฟังการนินทา

จากการศึกษาข้อมูลพบว่า ผู้ใดที่รับฟังการสนทนาที่ไร้สาระ รวมไปถึงบทสนทนาที่มีการนินทา ใส่ร้ายอยู่ด้วยนั้น ถือว่าบุคคลผู้นั้นมีส่วนร่วมด้วยกับมันพวกเขาไม่ยอมขจัด “บาปเล็ก” ที่ว่านี้ออกไป เนื่องจากพวกเขายังคงรับฟังคำนินทาโดยปราศจากการต่อต้าน ท้วงติงผู้นินทา หรืออาจเป็นเพราะว่า พวกเขามีความกลัวถึงผลที่จะตามมาในภายหลัง หากแต่ถ้า ถ้ามีใครสักคนในกลุ่มสนทนานั้นสามารถที่จะพูดถึงเรื่องอื่น หรือเปลี่ยนหัวข้อของบทสนทนานั้น ถือว่าเขาได้ทำสิ่งที่ถูกต้องแล้ว

อัลลอฮฺ ﷻ ตรัสว่า

﴿وَإِذَا سَمِعُوا اللَّغْوَ أَعْرَضُوا عَنْهُ وَقَالُوا لَنَا أَعْمَالُنَا وَلَكُمْ أَعْمَالُكُمْ
سَلَامٌ عَلَيْكُمْ لَا نَبْتَغِي الْجَاهِلِينَ﴾

(القصاص : 55)

ความว่า “และเมื่อพวกเขาได้ยินเรื่อง ไร้สาระ พวกเขาก็ผินหลังออกห่างไปจากมัน และกล่าวว่า การงานของเราก็จะได้แก่เรา และการงานของพวกท่านก็จะได้แก่พวกท่าน ศานติแต่พวกท่าน เราจะไม่ขอร่วมกับพวกงมงาย”

(อัลเกาะศ็อบ : 55)

⁷⁴ อิบน ฮะญูร์ อัล-อัลเกาะลานีย์ “ฟิตฮุลบารีย์” เล่มที่ 10 หน้า 486 ฮะดีษที่ 6045 และอิบน อุษัยมีน “ชะเราะฮฺ รียาฎศอลิฮีน” เล่มที่ 4 หน้า 99

อัลลอฮฺ ﷻ ตรัสว่า

﴿وَالَّذِينَ هُمْ عَنِ اللَّغْوِ مُعْرِضُونَ﴾

(المؤمنون : 3)

ความว่า “และบรรดาผู้ที่พวกเขาเป็นผู้ผินหลัง ให้จากเรื่องไร้สาระต่าง ๆ”

(อัลมูมินูน : 3)

Ahmad Ibn Hambal (2008: 3/87) ได้กล่าวว่า เราะฮะฮุส ﷻ ได้กล่าวว่า “บุคคลใดก็ตามที่พบเห็น มุสลิมคนหนึ่งกำลังถูกทำให้อับอาย (ได้รับการสบประมาท) และเขามีความสามารถที่จะช่วยเหลือพี่น้องของเขา (หากแต่เขาไม่ช่วย) อัลลอฮฺจะทรงทำให้เขาผู้นั้นได้รับความอับอายขยหน้าก่อนสิ่งถูกสร้างทั้งหมด”

Abū Dawūd (n.d.: 4/272) ได้กล่าวว่า เราะฮะฮุส ﷻ ได้กล่าวว่า “บุคคลใดก็ตามที่ปกป้องผู้ศรัทธา (มุอฺมิน) จากบรรดาผู้ก่อกวน (มุนาฟิก) อัลลอฮฺจะทรงส่งมลาอิกะฮฺมาปกป้องคุ้มครองเขาให้ออกจากไฟนรกในวันแห่งการตัดสิน”

al-Suyūṭī (2008: 1/174) ได้กล่าวว่า การนินทานั้นร้ายแรงยิ่งกว่า “การทำผิดประเวณี” กรณี ที่บุรุษนั้นทำผิดประเวณี หรือดื่มของฮะรอม หากเขาได้ทำการขอภัยโทษต่ออัลลอฮฺ (เตาบะฮฺ) อัลลอฮฺจะทรงให้อภัยเขา แต่สำหรับ “ผู้ที่ทำการนินทา” นั้นจะไม่ได้รับการอภัยจากอัลลอฮฺ จนกว่าเขาจะได้รับการให้อภัยจากผู้ที่เขานินทา”

จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการนินทาข้างต้นนั้น ผู้วิจัยจึงขอสรุปภาพรวมดังนี้

1. การนินทาหรือการใส่ร้าย หมายถึงการที่กล่าวถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่เป็นความชั่วร้ายเกี่ยวกับบุคคลใดบุคคลหนึ่งโดยที่เขาไม่รับรู้
2. หากสิ่งที่กล่าวไปนั้นมีได้เป็นความจริง ถือว่าเป็นการ “ใส่ร้าย”
3. ผู้ใดก็ตามที่ฟังการนินทา เขาคือหนึ่งในผู้นินทาเช่นกัน
4. ผู้นินทาต้องชดใช้บาปของผู้ที่เขานินทา
5. ผู้นินทาจะไม่ได้รับการอภัยโทษจากอัลลอฮฺ จนกว่าเขาจะได้รับการให้อภัยจากผู้ที่ถูกเขานินทา
6. สิ่งที่คุณมักจะทำการนินทามีดังนี้ ลักษณะนิสัย การกระทำ ศาสนา หรือปัญหาเรื่องทางโลก
7. การกล่าวร้ายต่ออูลมะฮฺเกี่ยวกับความผิดพลาดมิถือเป็นการนินทา

8. ไม่ถือเป็นการนินทาหากบุคคลหนึ่งตักเตือนพี่น้องมุสลิมโดยการกล่าวถึงความชั่ว หรือนิสัยที่เลวของบุคคลใดบุคคลหนึ่งเพื่อเป็นอุทาหรณ์แก่พี่น้องของเขา

9. มนุษย์เองยังรังเกียจที่จะกินเนื้อของศพมนุษย์ด้วยกัน เช่นนั้นแล้วมุสลิมก็ย่อมรังเกียจที่จะทำร้ายความรู้สึกของพี่น้องมุสลิมด้วยการนินทา

10. หากมุสลิมปกปิดความผิดของพี่น้องมุสลิมด้วยกัน อัลลอฮ์จะทรงปกปิดความผิดของมุสลิมเช่นกัน ทั้งในโลกนี้และโลกหน้า

4.8 ห้ามทวงบุญคุณ المن (อัล มัณน)

อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า

﴿يَمُنُونَ عَلَيْكَ أَنْ أَسْلَمُوا قُلْ لَا تَمُنُوا عَلَيَّ إِسْلَامَكُمْ بَلِ اللَّهُ يَمُنُّ عَلَيْكُمْ أَنْ هَدَاكُمْ لِلْإِيمَانِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ﴾

(الحجرات : 17)

ความว่า “พวกเขาถือเป็นผู้ศรัทธาแก่เจ้าว่าพวกเขาได้รับอิสลามแล้วจึงกล่าวเถิดมุฮัมมัดว่าพวกท่านอย่าถือเอาการเป็นอิสลามของพวกท่านมาเป็นบุญคุณแก่ฉันเลย แต่ทว่าอัลลอฮ์ทรงประทานบุญคุณแก่พวกท่านต่างหากโดยชี้แนะพวกท่านสู่การศรัทธา หากพวกท่านเป็นผู้สัตย์จริง”

(อัลสุญรอต : 17)

4.8.1 สาเหตุการประทานอายะฮ์อัลกุรอาน

al-Tabārīy (2000: 26/145) ได้อ้างถึงคำพูดของท่านมุฮัมมัด บิน กะอับ อัลกุรซี ได้กล่าวว่า “มีชาย 10 คน จากเผ่าบนีอะสัด มาหาท่านเราะสูล แล้วพวกเขาจึงกล่าวว่า พวกเราได้ปฏิญาณว่าไม่มีพระเจ้าอื่นใดที่คู่ควรจะสักการะนอกจากอัลลอฮ์ และพวกเราได้ปฏิญาณว่าท่านเป็นบ่าว และเป็นเราะสูลของอัลลอฮ์ โอ้เราะสูลของอัลลอฮ์ ท่านไม่เคยส่งความช่วยเหลือใด ๆ มายังเราเลย แล้วที่ผ่านมามีพวกเราทำเพื่อใคร ทันใดนั้นอัลลอฮ์ก็ทรงประทานอายะฮ์อัลกุรอานลงมา”

al-Suyūtiy (1993: 7/585) ได้อ้างถึงคำพูดของท่านอับดุลละฮ์ บิน อบีเอาฟา ได้กล่าวว่า “อาหรับชนบทกลุ่มหนึ่งมาหาท่านเราะสูล และกล่าวว่า โอ้เราะสูลของอัลลอฮ์

พวกเราได้รับอิสลามกับท่าน โดยไม่มีการฆ่าฟันพวกท่าน เหมือนกับกลุ่มอื่น ๆ ทันใดนั้นอัลลอฮ์ทรงประทานอายะฮ์อัลกุรอานดังกล่าวลงมา”

จากการศึกษาอะดิษทั้งสองบทที่รายงานโดยท่านมุฮัมมัด บิน กะอูบ อัลกูรซี และท่าน อับดุลละฮฺ บิน อบี เอาฟา ผู้วิจัยพบว่าพวกชาวอาหรับชนบทมาทวงบุญคุณกับท่านเราะสูล ถึงการเข้ารับอิสลามของพวกเขา การที่พวกเขาเข้ารับอิสลามโดยไม่ทำสงครามหรือสู้รบกับท่านเราะสูลนั้น ถือว่าเป็นบุญคุณที่พวกเขาให้กับท่านเราะสูล อัลลอฮ์ได้ตอบโต้พวกเขาว่า แท้จริงอัลลอฮ์ต่างหากที่เป็นเจ้าของบุญคุณ เพราะการอิหม่ามนั้นนับได้ว่าเป็นนิอมะฮ์ความโปรดปราน และบุญคุณอันใหญ่หลวงที่พระองค์ทรงประทานแก่บ่าวของพระองค์

4.8.2 อรรถาธิบายอายะฮ์ที่ 17 สุเราะฮ์อัลฮุร็อตโดยสรุป

ความโปรดปราน (นิอมะฮ์) ที่ยิ่งใหญ่มากประการหนึ่งที่ปวงบ่าวได้รับจากอัลลอฮ์ คือการที่บ่าวได้รับทางนำสู่อิสลาม อัลลอฮ์ได้กล่าวถึงชาวอาหรับชนบทกลุ่มหนึ่งว่า

﴿يُمُنُونَ عَلَيْكَ أَنْ أَسْلَمُوا قُلْ لَا تَمُنُوا عَلَيَّ إِسْلَامَكُمْ بَلِ اللَّهُ يَمُنُّ عَلَيْكُمْ أَنْ هَدَاكُمْ لِلْإِيمَانِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ﴾

(الحجرات : 17)

ความว่า “พวกเขาล่ำเลาะบุญคุณแก่เจ้าว่าพวกเขาได้รับอิสลามแล้ว จงกล่าวเถิดมุฮัมมัดว่าพวกท่านอย่าถือเอาการเป็นอิสลามของพวกท่านมาล่ำเลาะเป็นบุญคุณแก่ฉันเลย แต่ทว่าอัลลอฮ์ทรงมีบุญคุณแก่พวกท่านต่างหาก โดยชี้แนะพวกท่านสู่การศรัทธาหากพวกท่านเป็นผู้สัตย์จริง”

(อัล-ฮุร็อต : 17)

และพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ยังได้กล่าวถึงความโปรดปรานของพระองค์ที่ได้มอบทางนำแก่ท่านนบี ﷺ พระองค์ตรัสว่า

﴿وَكَذَلِكَ أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ رُوحًا مِنْ أَمْرِنَا مَا كُنْتَ تَدْرِي مَا الْكِتَابُ وَلَا الْإِيمَانُ وَلَكِنْ جَعَلْنَاهُ نُورًا نَهْدِي بِهِ مَنْ نَشَاءُ مِنْ عِبَادِنَا وَإِنَّكَ لَتَهْدِي إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ﴾

(الشورى : 52)

ความว่า “และเช่นนั้นแหละเราได้ประทานวิวรณ์แห่งอัลกุรอาน แก่เจ้าตามบัญชาของเรา เจ้าไม่เคยรู้มาก่อนเลยว่าอะไรคือ คัมภีร์ และอะไรคือการศรัทธา แต่ว่าเราได้ทำให้อัลกุรอานเป็น แสงสว่าง เพื่อชี้แนะทางโดยนัยนั้นแก่ผู้ที่เราประสงค์จากปวง บ่าวของเรา และแท้จริง เจ้านั้นจะเป็นผู้ชี้แนะสู่ทางอันเที่ยง ธรรมอย่างแน่นอน”

(อัลซุรอ : 52)

พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ทรงโปรดประทานทางนำให้กับบรรดามุขยี่ในวันที่ มุขยี่นั้นได้หลงทาง พระองค์ตรัสว่า

﴿وَوَحَّدَكَ ضَالًّا فَهَدَىٰ﴾

(الضحى: 7)

ความว่า “และเข้าได้พบว่าเจ้านั้นหลงทาง ข้าจึงชี้แนะทางนำ แก่เจ้า”

(อัลกุ-ฎฮา : 7)

al-Bukhārīy (2008: 7/644) ท่านนบี ﷺ ได้กล่าวแก่ชาวอันศอรว่า

«أَلَمْ أَجِدِكُمْ ضَالًّا فَهَدَاكُمْ اللَّهُ بِِي»

ความว่า “ฉันพบพวกท่านอยู่ในความหลงผิด แล้วอัลลอฮ์ก็ได้ ทรงชี้ทางนำแก่พวกท่านเพราะฉัน มีโชคดอกหรือ”

จากการศึกษาอายะฮ์อัลกุรอานข้างต้นพบว่า การที่มุขยี่ได้รับฮิदाเยฮ์ ทาง นำที่ถูกต้องจากอัลลอฮ์นั้น คือความโปรดปรานที่ยิ่งใหญ่ หากมีผู้ใดมีบุญคุณไม่ นอกจากพระองค์ อัลลอฮ์

4.8.3 ความหมายของคำว่าบุญคุณ المن (อัล มั่นน) เชิงภาษาศาสตร์และทัศนะ บรรดามุฟตีลีน

Ali al-Tuwajirīy (n.d.: 119) อัล มั่นน (المن) ทางภาษามีความหมายว่า อัลก็อฎอ (القطع) แปลว่า การแบ่งแยก การตัด อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า

﴿... لَهُمْ أَجْرٌ غَيْرُ مَمْنُونٍ﴾

(فصلت، جزء من الآية: 8)

ความว่า “...สำหรับพวกเขานั้นจะได้รับรางวัลอย่างมีขาดสาย”

(ฟุศศิลัต ส่วนหนึ่งของอายะฮ์ :8)

บางครั้งก็มีความหมายว่า อัล อินอาม (الإِنْعَام) แปลว่า ความโปรดปราน
อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า

﴿لَقَدْ مَنَّ اللَّهُ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ إِذْ بَعَثَ فِيهِمْ رَسُولًا مِنْ
أَنْفُسِهِمْ...﴾

(آل عمران، جزء من الآية: 164)

ความว่า “แน่นอนยิ่ง อัลลอฮ์นั้นทรงมีพระคุณแก่ผู้ศรัทธา
ทั้งหลาย โดยที่พระองค์ได้ทรงส่งเราะสุลคนหนึ่ง จากพวกเขา
เองมาในหมู่พวกเขา...”

(อาละอิมรอน ส่วนหนึ่งของอายะฮ์: 164)

Muhammad Ibn Mansūr (n.d.: 13/415) บางครั้งก็มีความหมายว่า
อัล นักศ และอัล บัคศ⁷⁵ (النقص والبخش) แปลว่า เล็กน้อย อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า

﴿وَإِنَّ لَكَ لَأَجْرًا غَيْرَ مَمْنُونٍ﴾

(القلم:3)

ความว่า “และแท้จริงสำหรับเจ้านั้นมีรางวัลอย่างมีขาดสาย”

(อัลเกาะลัม: 3)

อัล มันน (الْمَنَّان) กับทัศนะบรรดามุฟตีสลีรีน

al-Qutubīy (2003: 3/308) ได้กล่าวว่า “การพูดถึงสิ่งที่เคยให้กับผู้อื่นไป”

⁷⁵ อัน นะวะวีย “ชะเราะฮ์ มุสลิม” เล่มที่ 1 หน้าที่ 304

Muhammad Ibn Haiyān (2008: 2/650) ได้กล่าวว่า “การศุขไว้อี้อวด และทวงบุญคุณถึงสิ่งที่เคยให้กับผู้อื่น”

Muhammad Tāhir Ibn ‘Achūr (2000: 26/269) ได้กล่าวว่า “การพูดถึงบุญคุณ และความดี ที่เคยได้ทำกับผู้อื่น”

จากการศึกษาพบว่า ความหมายดังกล่าวจากบรรดาที่ศนะนัคมุฬสลิรีนซึ่งผู้วิจัยนำเสนอไปข้างต้นนั้นคือความหมายทั่ว ๆ ไป ส่วนความหมายสำหรับอายะฮ์นี้ที่ศนะนัคมุฬสลิรีนมี ดังนี้

al-Tabārīy (2000: 26/145) ได้อ้างถึงคำพูดของท่านเกาะตาดะฮฺ ท่านเกาะตาดะฮฺได้กล่าวว่า “พวกเราเข้ารับอิสลามโดยไม่มี การสู้รบกับท่าน (เราะฮฺลุส) แต่ประการใด ไม่เหมือนกับเผ่าอื่น ๆ ที่ทำสงครามกับท่าน”

Muhammad Abīy Zamānīn (2002: 4/267) ได้อ้างถึงคำพูดของท่านอัลหะซัน ท่านได้กล่าวว่า “พวกเขาเป็นมุอิมินผู้ศรัทธา ไม่ใช่พวกมุนาฟิก ทว่าพวกเขาได้กล่าวกับท่านเราะฮฺลุสว่า พวกเราเข้ารับอิสลามก่อนพวกอื่นจะเข้าเสียอีก พวกเราได้ร่วมสู้รบกับท่านก่อนพวกอื่นเสียอีก ดังนั้น อัลลอฮฺจึงประทานอายะฮ์อัลกุรอานนี้ลงมา”

จากการศึกษาที่ศนะนัคมุฬสลิรีนข้างต้น ผู้วิจัยเห็นว่า การที่บรรดาผู้ศรัทธาได้ทวงบุญคุณกับท่านเราะฮฺลุสถึงการเข้ารับอิสลาม และการมีอิหม่านของพวกเขาที่มีต่อท่านเราะฮฺลุส โดยไม่มี การสู้รบนั้น ถือว่าเป็นบุญคุณอันใหญ่หลวง ที่จริงแล้วเป็นการเข้าใจผิดและหาเป็นบุญคุณไม่ ผู้ที่มีบุญคุณต่อพวกเขาคืออัลลอฮฺ ไม่ใช่พวกเขา เพราะพระองค์คือผู้ที่ให้ทางนำ เพื่อพวกเขาจะได้ปฏิบัติตามเราะฮฺลุสของพระองค์นั่นเอง

4.8.4 สุขุมการทวงบุญคุณตามหลักอสุลุลฟิกฮฺ

จากการศึกษาอายะฮ์ที่ 17 สูเราะฮ์อัลฮุญร็อต ผู้วิจัยพบว่า การทวงบุญคุณเป็นเรื่องเกี่ยวกับมารยาท มิได้เกี่ยวกับเรื่องอิบาติตแต่อย่างใด ซึ่งส่วนใหญ่มักจะพบว่าข้อห้ามอันใดที่ปรากฏอยู่ในอัลกุรอานและฮะดีษที่เกี่ยวข้องกับเรื่องมารยาทนั้น ส่วนมากแล้วจะมีลักษณะสุขุมอยู่ในระดับมักรูฮฺ ไม่ใช่ฮะรอม โดยมีเงื่อนไขว่า เรื่องมารยาทดังกล่าวนั้น จะต้องไม่ส่งผลกระทบต่อความเสียหาย และสร้างความเดือดร้อนให้กับบุคคลอื่น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับ al-‘Usaimīn (2013: 121) ได้กล่าวว่า “ข้อห้ามในอิสลามแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ ข้อห้ามที่เกี่ยวกับเรื่องอิบาติต และข้อห้ามที่เกี่ยวกับเรื่องมารยาท ข้อห้ามใด ๆ ที่เกี่ยวกับเรื่องอิบาติต วาญิบจะต้องละทิ้งโดยเด็ดขาด เพราะถือว่าเป็นสิ่งที่ฮะรอม ข้อห้ามใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องมารยาทส่วนมากแล้วพบว่า เป็นสิ่งที่มักรูฮฺเท่านั้น และจะต้องไม่เกี่ยวพันหรือสร้างความเดือดร้อนให้กับบุคคลอื่น ๆ มิฉะนั้นจะถือว่าเป็นสิ่งที่ฮะรอมทันที”

จากการศึกษาประโยคสำนวนโวหารในอายะฮ์ที่ 17 สูเราะฮ์อัลฮุฎุร็อต ผู้วิจัยพบว่าเป็นสำนวนการห้ามตามหลักภาษาอาหรับหมายถึง การห้ามอย่างเด็ดขาด ซึ่งสอดคล้องกับ ‘Aali al-Namlah (n.d.: 10) สำนวนอายะฮ์อัลกุรอานดังกล่าวเป็นสำนวนการห้ามในรูปแบบที่ชัดเจน ตามหลักภาษาอาหรับหากคำกริยาปัจจุบันกาลนำหน้าด้วยคำว่า “ลา” (لا) มีความหมายว่า ห้ามเด็ดขาด (الفعل المضارع المقرون بلا الناهية)

จากการศึกษาข้อมูลผู้วิจัยเห็นด้วยกับทัศนะของ al-Qurtubiy (2003: 3/308) “การทวงบุญคุณ เป็นพฤติกรรมที่ฮะรอม ต้องห้าม เป็นหนึ่งในบาปใหญ่ที่บรรดามุสลิมผู้ศรัทธาควรออกห่าง”

มีอายะฮ์อัลกุรอานจำนวนมากที่มาสันนิษฐานชี้ และให้เห็นว่าการทวงบุญคุณนั้นเป็นสิ่งที่ฮะรอมต้องห้ามมีดังนี้

อัลลอฮฺ ﷻ ตรัสว่า

﴿الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ثُمَّ لَا يُتَّبِعُونَ مَا أَنْفَقُوا مَنًّا
وَلَا أذَى...﴾

(البقرة، جزء من الآية : 262)

ความว่า “บรรดาผู้บริจาคทรัพย์สินของพวกเขาในหนทางของอัลลอฮฺ และไม่ได้ติดตามการบริจาคของพวกเขาด้วยการลำเลิกและเราระรานความรู้สึกของผู้ที่ได้รับนั้น...”

(อัลบะเกาะเราะฮฺ ส่วนหนึ่งของอายะฮ์: 262)

อัลลอฮฺ ﷻ ตรัสว่า

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تُبْطِلُوا صَدَقَاتِكُمْ بِالْمَنِّ وَالْأَذَى...﴾

(البقرة، جزء من الآية : 264)

ความว่า “โอ้บรรดาผู้ศรัทธาทั้งหลาย จงอย่าให้ทานของพวกเขาเจ้าไร้ผล ด้วยการลำเลิก และการก่อความเดือดร้อน...”

(อัลบะเกาะเราะฮฺ ส่วนหนึ่งของอายะฮ์: 264)

ตั้งนี้

ส่วนอัลอะดีษที่ชี้ให้เห็นว่าการทวงบุญคุณนั้นเป็นสิ่งที่ฮะรอมต้องห้ามมี

((ثلاثة لا يكلمهم الله يوم القيامة، ولا ينظر إليهم، ولا يزكيهم ولهم عذاب أليم))، قال: فقراها رسول الله ثلاث مرات، قال أبو ذر: خابوا وخسروا، من هم يا رسول الله؟ قال: ((المسبل، والمنان، والمنفق سلعته بالحلف الكاذب))

(أخرجه مسلم، 2001 : 102/1)

Muslim (2001: 1/102) รายงานจากท่านอบีซัร ท่านเราะฮะฮ์ ได้กล่าวว่า “สามประเภทต่อไปนี้ ที่อัลลอฮ์จะไม่ทรงตรัส ไม่ทรงมอง ไม่ทรงลบผิดบาปให้กับพวกเขา และสำหรับพวกเขาจะได้รับการลงโทษอย่างเจ็บปวดสุดแสนจะทรมาน ท่านเราะฮะฮ์กล่าวถึงสามครั้ง อบูซัรได้กล่าวว่า ใครกันเล่าที่พบกับความอัปยศอดสู่วันนั้นโอ้อท่านเราะฮะฮ์ลลอฮ์ ท่านเราะฮะฮ์กล่าวว่า ผู้ที่สวมใส่อาภรณ์ลากพื้นด้วยความโอ้อวด (المسبل) ผู้ที่ช่วยเหลือผู้อื่นแล้วทวงบุญคุณ (المنان) ผู้ที่บริจาคสิ่งของของเขา ด้วยการสาบานเท็จ”

จากตัวบทอายะฮ์อัลกุรอานและอะดีษข้างต้นนั้น ชี้ให้เห็นว่าพฤติกรรมการทวงบุญคุณ (สิ่งที่บริจาคหรือให้ผู้อื่นไปนั้น) เป็นพฤติกรรมที่ต้องห้ามในอิสลาม